

Baseline for verdensmålene

Verdensmål 11: Bæredygtige byer og lokalsamfund

4 **Forord**

6 **Om projektet**

- 6 En baseline for verdensmålene
- 10 Hvad er verdensmålene og hvorfor skal vi arbejde med dem?
- 18 Hvorfor verdensmål 11 og det byggede miljø?
- 20 Sådan er baselinen blevet til
- 22 Hvem har været med?

24 **Baseline for verdensmål 11**

- 28 Delmål 11.1 Byg sikre boliger til en overkommelig pris
- 34 Delmål 11.2 Skab billige og bæredygtige transportsystemer
- 40 Delmål 11.3 Gør byerne inkluderende og bæredygtige
- 44 Delmål 11.4 Beskyt verdens kultur- og naturarv
- 48 Delmål 11.5 Reducér naturkatastrofers skadelige konsekvenser
- 52 Delmål 11.6 Reducér byernes miljøbelastning
- 58 Delmål 11.7 Giv alle adgang til grønne offentlige rum
- 64 Forslag til nye indikatorer og udvidelse af eksisterende indikatorer

66 **Anbefalinger**

Forord

FNs 17 mål for en global bæredygtig udvikling blev vedtaget af FNs generalforsamling den 25. september 2015. Målene gælder fra 2015 til 2030. I perioden siden 2015 har regeringen, Folketinget, kommuner, virksomheder m. fl. arbejdet med verdensmålene. I marts 2017 fremlagde regeringen en handlingsplan for FNs verdensmål. Samtidig blev Folketingets tværpolitiske netværk for verdensmålene (2030-netværket) etableret. Netværket har i dag 66 medlemmer repræsenterende alle partier i Folketinget. Efterfølgende blev 2030-panelet med 22 medlemmer fra erhvervslivet, organisationerne, forsknings- og ngo-verdenen mm. etableret.

Siden er flere initiativer omkring verdensmålene kommet til. Mange kommuner er aktive; der er etableret et dansk Global Compact Netværk; en SDG accelerator for små og mellemstore virksomheder er udviklet; der er karavaner, festivaler og uddannelseskampagner om verdensmålene i hele landet. Senest har regeringen etableret Rådet for samfundsansvar og verdensmål.

På den måde er verdensmålene ved at udvikle sig til en vigtig strategisk dagsorden, ikke bare i Danmark, men overalt i verden. Lytter man til klimaforskere og mange andre forskere, er det nødvendigt, at vi tager verdensmålene alvorligt og bevæger os fra idé- til handlingsplan. Og mange hævder, at det haster. Den FN-resolution, der indeholder de 17 hovedmål, har da også overskriften: Transforming our world.

Der er tre store opgaver knyttet til en realisering af verdensmålene. For det første skal lande, kommuner, virksomheder etc. vide, hvor man befinder sig med hensyn til de forskellige dimensioner, som verdensmålene handler om. Der skal udarbejdes såkaldte baselines for situationen i lande, kommuner mm. vedrørende de 17 måldimensioner.

Dernæst skal der formuleres visioner for Danmark for den fremtidige situation i 2030, hvor man forestiller sig, at verdensmålene er implementeret i Danmark, konkrete kommuner og virksomheder. Hvad karakteriserer situationen på en række dimensioner i 2030, såfremt verdensmålene på det tidspunkt er implementeret eller realiseret?

Og dernæst skal der ske en kortlægning af, hvilke initiativer, det er nødvendige at gennemføre for at realisere visionerne for Danmark i 2030. Det handler om politiske og ledelsesmæssige beslutninger i regering, Folketing, kommunalbestyrelser, virksomhedsledelser mm.

Den rapport, der hermed fremlægges, repræsenterer et første skridt i denne række af opgaver, der skal løses. Næmlig en baseline for ét af verdensmålene, mål 11, der handler om bæredygtige byer og lokalsamfund. Denne og de efterfølgende rapporter skal bl.a. bidrage til at kvalificere både arbejdet med og den politiske debat om verdensmålene. Det er nemlig ikke givet, hvordan der skal arbejdes med implementeringen af verdensmålene. Det kræver bl.a. en nuanceret beskrivelse af Danmarks udgangspunkt, som dernæst kan bidrage til en afklaring af, hvilke udfordringer, der i Danmark kræver særlig opmærksomhed.

Jeg vil gerne takke de, der i de forløbne måneder har gennemført et stort og kompetent arbejde med at formulere den baseline, der hermed afrapporteres til inspiration for alle, der arbejder med disse problemstillinger. Min tak går specielt til Dansk Arkitektur Center, Rambøll Management Consulting, Kommunernes Landsforening, Danmarks Statistik, Realdania og Rambøll Fonden. Det er et pionérarbejde, der er udført, og det er mit håb, at arbejdet vil give inspiration til de, der arbejder med byudvikling, lokalsamfund mm. i Danmark. Arbejdet er finansieret af bevillinger fra Rambøll Fonden og Realdania, og jeg retter en stor tak til disse organisationer.

København, den 10. januar 2019

Steen Hildebrandt

Formand for 2030-Panelet

Om projektet

En baseline for verdensmålene

Projektet "Baseline for verdensmålene" handler om at vise, i hvilket omfang. Danmark opfylder verdensmålene – en nulpunktsmåling af, hvor vi står lige nu, så vi ved, hvor vi skal sætte ind for at skabe bæredygtig udvikling. Men det kræver mere end bare en måling. For hvad måler vi på, når vi måler på verdensmålene?

Verdensmålene er en fælles global ramme for bæredygtig udvikling frem mod 2030. Men de giver ingen klare svar på, hvordan vi opfylder verdensmålene i de enkelte lande. Derfor er FN's grundtanke med verdensmålene, at måden vi arbejder med dem, skal være tilpasset de enkeltes landes forhold, lovgivning, udfordringer og muligheder. De globale mål skal suppleres, så vi kan handle på dem nationalt og så lokalt.

Targets are defined as aspirational and global, with each Government setting its own national targets guided by the global level of ambition but taking into account national circumstances. Each Government will also decide how these aspirational and global targets should be incorporated into national planning processes, policies and strategies.

The 2030 Agenda for Sustainable Development Goals, United Nations, s. 14-15, pkt. 55

Det første skridt er derfor at finde ud af, hvad vi skal måle på, hvis vi skal handle på verdensmålene i Danmark – hvad betyder det i Danmark at have sikre boliger til en overkommelig pris eller bæredygtige transportsystemer? Og hvordan kan vi bedst måle det?

Det er netop nogle af de svar projektet "Baseline for verdensmålene" skal give, så vi i Danmark kan bruge verdensmålene til at skabe en stærk fælles indsats for den bæredygtige udvikling – og med gode løsninger være en inspiration globalt.

Hvem står bag projektet

Arbejdet med at udvikle en baseline for verdensmålene sker på initiativ af 2030-panelet for at understøtte 2030-netværket. 2030-netværket er Folketingets tværpolitiske netværk, der arbejder med verdensmålene. De har nedsat 2030-panelet, som består af repræsentanter fra en række interesseorganisationer, videninstitutioner, fonde, virksomheder og civilsamfundsorganisationer.

Projektet "Baseline for verdensmålene" udføres af Dansk Arkitektur Center (DAC) og Rambøll Management Consulting (RMC). DAC og RMC, som udgør projektets projektgruppe og har stået for projektledelse, indhold og udvikling. Kommunernes Landsforening (KL) og Danmarks Statistik er samarbejdspartnere på projektet og har været med til at identificere og levere relevant data og kvalificere baselinen.

Projektet har modtaget økonomisk støtte fra Rambøll Fonden og Realdania, der sammen med repræsentanter fra projektets initiativtagere, 2030-panelet og 2030-netværket, udgør projektets styregruppe.

Hvem er projektet til?

Det er først og fremmest 2030-netværket, der er målgruppen. Det har betydning for projektets detaljeringsniveau, som i første omgang skal afspejles netop det nationale politiske niveau og det kommunale niveau, der hvor det er relevant.

- 2030-netværket og øvrige politikere og beslutningstagere fra den private sektor og den offentlige sektor, som ønsker at deltage i den politiske debat på nationalt niveau.
- Politikere, beslutningstagere og embedsmænd på kommunalt niveau.
- Alle øvrige interessenter som arbejder med verdensmålene.

Her kan du finde mere om projektet

Danmark har fået en fælles portal for verdensmålene. På verdensmaal.org kan du læse meget mere om verdensmålene og løbende følge fremskridtene i Danmarks implementering af verdensmålene frem mod 2030. På siden kan du også finde projektet "Baseline for verdensmålene". Portalen er drevet af Verdens Bedste Nyheder og finansieret af Regeringen. Vi har i projektet brugt de danske oversættelser af verdensmålene, som de er formuleret på portalen.

Hvordan har vi gjort?

Gennem grundige og inddragende processer, har vi i projektet undersøgt, hvordan vi bedst supplerer verdensmålene og måler dét, der giver mening i Danmark.

Det gør vi ved at finde nye, supplerende indikatorer for verdensmålene, der er relevante for Danmark, og sikre, at måden vi måler på, og de data vi bruger, har et højt niveau af kvalitet. Vi fastholder både mål, delmål og indikatorer som FN har formuleret dem (i den officielle dansksprogede oversættelse fra verdensmål.org) sammen med de nye indikatorer. De udgør grundstenen i projektets mål om at skabe en baseline for, hvordan Danmark opfylder verdensmålene.

Hvorfor en baseline?

Verdensmålene leverer et fælles sprog og en fælles ramme, hvor vi på tværs af faglige, politiske og geografiske skel kan skabe holistiske løsninger. Formålet med baselinen er at gøre dét sprog og dén ramme til et fundament for at træffe beslutninger og prioritere indsatser først og fremmest nationalt og kommunalt, der hvor det giver mening. Baselinen er ikke i sig selv handlingsanvisende eller en vurdering af, om det går godt eller dårligt på bestemte områder. Men den skal fungere som et grundlag for at træffe beslutninger – er vi faktisk der, hvor vi gerne vil være, og hvor vil vi gerne hen?

National reports will allow assessments of progress and identify challenges at the regional and global level. Along with regional dialogues and global reviews, they will inform recommendations for follow-up at various levels.

The 2030 Agenda for Sustainable Development Goals, United Nations, s. 35-36, pkt. 77

Et pilotprojekt og en metode

Projektet bruger verdensmål 11 "Bæredygtige byer og lokalsamfund" som pilotprojekt. I projektet har vi samlet vores erfaringer og udviklet en metode til, hvordan nye baselines kan udvikles for resten af verdensmålene. Verdensmålene kan nemlig ikke forstås eller handles på individuelt, men hænger sammen ligesom den verden, de afspejler, hænger sammen. Deres opdeling er til gengæld et redskab, der gør målene håndgribelige.

På baggrund af den første baseline peger vi i projektet også på, hvilke nye data der kan være relevante at indsamle for på sigt at gøre baselinen til et endnu stærkere grundlag for handling.

Baselinen bliver udviklet, så man over tid kan se udviklingen for, hvordan Danmark opfylder verdensmålene nationalt, og hvor det er muligt, kommunalt. Her vil det også være muligt at inddrage nye indikatorer og ny data.

Det skal munde ud i et dashboard, der er målrettet kommunerne. Hensigten er, at danske kommuner kan følge deres egen effekt af indsatser og også sammenligne med andre kommuner eller et gennemsnitligt nationalt niveau.

På publikationens sidste side har vi samlet vores anbefalinger til alle, der arbejder med verdensmålene.

Hvad er verdensmålene og hvorfor skal vi arbejde med dem?

Verdensmålene er global bevægelse. De giver retning og er fælles en referenceramme for den globale indsats for bæredygtig udvikling frem mod 2030. Men de siger ikke noget om, hvordan vi skal handle. Verdensmålene er nemlig ikke en værktøjskasse eller en opskrift på handling – den opskrift skal vi selv lave. Og det er netop hele idéen!

I den officielle Udviklingsdagsorden for FNs verdensmål beskriver medlemslandene vigtigheden af en lokal tilpasning og skalering af verdensmålene:

All of us will work to implement the Agenda within our own countries and at the regional and global levels, taking into account different national realities, capacities and levels of development and respecting national policies and priorities.
(...) Regional and subregional frameworks can facilitate the effective translation of sustainable development policies into concrete action at the national level.

The 2030 Agenda for Sustainable Development Goals, United Nations, s. 9, pkt. 21

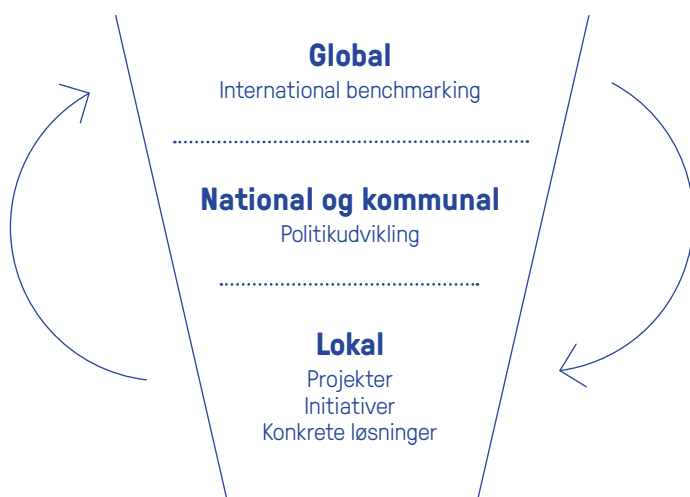
Det er altså netop FNs ambition, at vi nationalt og lokalt arbejder med verdensmålene. Udviklingen af en dansk baseline er et skridt på vejen, hvor vi supplerer verdensmålene med nye indikatorer, der er tilpasset vores nationale og lokale kultur og samfundsøkonomi, lov og regulering.

Målene er nemlig først og fremmest formuleret i et globalt perspektiv med fokus på globale udfordringer. På det globale niveau giver det mening med indikatorer, der gør det muligt at sammenligne på tværs af lande – en benchmarking, hvor vi sammenligner ud fra de samme parametre. Og det er også formålet med FNs officielle indikatorer. Men går vi længere ned og ser på nationalt niveau og nationale og lokale udfordringer, er der flere af FNs officielle indikatorer, der ikke giver et meningsfuldt grundlag for, hvordan vi skal prioritere nationale og lokale indsatser.

Et eksempel er, hvordan vi måler på CO₂-udledning, som flere delmål har fokus på. På globalt niveau måles delmål 11.2 "Skab billigere og bæredygtige transportsystemer" fx ud fra andelen af befolkning, der har adgang til offentlig transport fordelt på køn, alder og personer med handicap. Offentlig transport er en god indikator for bæredygtig transport, når vi sammenligner lande globalt.

Men på nationalt niveau giver det også mening, fx at se på priser på transport, udledning af CO₂ fra forskellige transportformer og afstand til og frekvensen af offentlig transport, som vi lægger op til i projektet. Og helt ned på kommunalt og lokalt niveau vil det give mening med indikatorer, der er endnu mere detaljerede – fx forhold for cyklister, indretning og type af offentligt transport m.m.

Vi fastholder FNs indikatorer, så vi fortsat kan benchmarke os internationalt. Men de supplerende indikatorer er danske, så de kan blive udgangspunkt for vores løsninger nationalt og lokalt.

I dette projekt har vi først og fremmest fokus på det nationale niveau. Det er nationale politikere, og især for verdensmål 11 også kommunale politikere, der er målgruppen for projektet, og som skal bruge baselinen. Det skaber også en naturlig afgrænsning for omfanget og typen af indikatorer – der er mange flere relevante indikatorer end dem, der er med i projektet her. Men de hører til på lokalt niveau, fx i lokale projekter, hvor det er muligt med et helt andet detaljeringniveau.

En national og lokal oversættelse betyder dog ikke, at vi ikke samtidig skal arbejde på tværs af lande og regioner og løfte fælles som internationalt samfund. Vi skal sætte ind på alle niveauer fra globalt til lokalt. Og fra lokalt til globalt. Det kræver lokale indsatser i hvert land, by og lokalsamfund for at skabe globale forandringer og inspiration mellem lande.

Alle mål hænger sammen

Verdensmålene afspejler den kaotiske og komplekse virkelighed, vi lever i. Selvom de er delt op i 17 konkrete mål, kan intet mål stå alene. Målene påvirker hinanden, og vi kan ikke løfte ét verdensmål uden at se på det i sammenhæng med de andre. Vi kan ikke diskutere lige adgang til uddannelse uden samtidig at forholde os til ligestilling, og vi kan ikke arbejde med at gøre byer og lokalsamfund bæredygtige uden at inddrage overvejelser om ressourcer, hvordan de anskaffes, anvendes og bortskaffes.

Samtidig er opdelingen af verdensmålene et nødvendigt greb for at håndtere de myriader af indsatser, der er nødvendige for den bæredygtige udvikling. Opdelingen af verdensmålene i 17 konkrete mål betyder, at vi kan 'angribe' verdens udfordringer fra forskellige sider for at skabe fælles handling.

Leave no one behind – et fokus på det sociale

Fælles for verdensmålene er, at de alle handler om, hvordan vi skaber mere bæredygtig udvikling frem mod 2030. En bæredygtig udvikling, der ikke kun handler om miljø, men som også har fokus på social bæredygtighed og på økonomi som en forudsætning for at skabe mere social og miljømæssig bæredygtighed. Det betyder, at vi skal arbejde bredt med at forbedre levevilkår verden over, både når det kommer til fattigdom, sult, sundhed, lykke, velfærd, rettigheder, uddannelse og meget mere.

Hvad er verdensmålene?

FNs verdensmål for en bæredygtig udvikling frem mod 2030 blev vedtaget i september 2015. De kaldes også SDG'erne (fra engelsk Sustainable Development Goals). Alle FNs 193 medlemslande står bag og aftalen lægger op til, at nationerne hver især udvikler en strategi for, hvordan de vil arbejde med målene. Målene består af 17 konkrete verdensmål og 169 delmål. Verdensmålene handler om alt fra fattigdom, ligestilling og sult til klima, produktion og sundhed.

Verdensmålene sætter fokus på de udfordringer, vi har globalt, og som vi skal løse, hvis kommende generationer skal have rimelige muligheder for en god fremtid. Det forpligter os alle som mennesker og som samfund. Men det skaber samtidig også et momentum, der kan blive en styrke for danske virksomheder, organisationer og kommuner – og for Danmark som nation.

Hvis vi bruger verdensmålene rigtigt, kan de være et konkret afsæt for at tage beslutninger og prioritere indsatser på tværs af faglige, politiske og geografiske skel. Som fælles referenceramme kan de accelerere den bæredygtige udvikling og minimere risikoen for, at vi hver især spilder ressourcer på sporadiske og individuelle indsatser.

Hvad er en baseline?

En baseline er en nulpunktsmåling af, hvor vi står lige nu i Danmark ift. FNs verdensmål. Baseline består af en række indikatorer under hvert delmål, der supplerer FNs officielle indikatorer. Ved at supplere FNs indikatorer skal baselinen give et mere meningsfuldt billede af, hvordan de enkelte delmål er relevante i en dansk kontekst, og hvordan det går i Danmark lige nu. Baseline er altså en oversigt, der afspejler hvordan det går med at opfylde delmålene.

Hvordan er verdensmålene opbygget?

FNs 17 verdensmål er opdelt i 169 delmål. Delmålene er mere konkrete mål for, hvordan verdensmålene skal opfyldes. Her er et eksempel på et delmål under mål 11:

Delmål 11.2: "Skab billige og bæredygtige transport-systemer". Delmålet fokuserer på sikker og bæredygtig offentlig transport – særligt for sårbare befolknings-grupper, kvinder, børn, personer med handicap og de ældre.

For at måle på hvert delmål har FN formuleret en række indikatorer for de enkelte delmål – i alt 232. De skal gøre det muligt løbende at evaluere, hvordan vi opfylder verdensmålene. For delmål 11.2 har FN eksempelvis formuleret denne indikator:

Indikator 11.2.1: "Andel af befolkning, der har nem adgang til offentlig transport, fordelt på køn, alder og personer med handicap."

Indikatorerne er netop kun indikationer på, hvordan verdensmålene opfyldes. Et land kan i princippet godt klare sig udmærket, vurderet ud fra nogle konkrete indikatorer, men uden at målet i virkeligheden er opfyldt. Det er derfor helt afgørende, at de indikatorer, vi bruger til at måle verdensmålene med, også afspejler den situation, vi er i. Der er ikke rigtige og forkerte indikatorer, men nogle giver et mere retvisende billede end andre – og det er netop dét, der er formålet med projektet.

Verdensmålene er et grundlag for at skabe bedst mulige vilkår for alle – "leave no one behind" er en grundtanke i verdensmålene. For selvom mange verdensmål i udgangspunktet handler om fysiske forhold (fx transport, infrastruktur eller vores ressourcer) så er det netop forholdene og adgangen til dem, der er essensen i at skabe den sociale bæredygtighed. Opfyldelse af verdensmålene skal sikre alles ret til at bo sikkert uanset økonomisk formåen, kvinders ret til tryghed i åbne byrum eller børns adgang til at gå i skole. Og det sker både gennem sociale og fysiske indsatser.

Det går da meget godt i Danmark – eller hvad?

Hvert år evaluerer forskellige internationale organisationer, hvordan FNs medlemslande lever op til verdensmålene. Danmark er flere gange placeret i den absolutte top.

Det ser vi også i litteraturstudiet, som vi har udført i projektet. Her har vi undersøgt Danmarks placering i internationale sammenligninger lavet af OECD, Eurostat og Bertelsmann Stiftung and SDSN. Figuren her viser Danmarks placering i de internationale sammenligninger af verdensmålene:

Organisation	Danmarks placering
OECD	På eller over gennemsnit på alle mål
Eurostat	Bedre end EU-gennemsnittet
Bertelsmann Stiftung and SDSN	Nr. 2 i verden

Ud fra de internationale målinger ligger Danmark altså i den absolutte top. Danmark er allerede, på mange områder, en frontløber. Så hvorfor arbejde videre med verdensmålene?

I vores litteraturstudie fandt vi ud af, at de internationale indikatorsystemer indeholder langt færre indikatorer end de i alt 232 FN-indikatorer. De internationale målinger giver altså ikke et komplet billede af situationen i Danmark.

Hvis vi ikke har den nødvendige data, eller hvis vi måler det forkerte eller slet ikke måler, så risikerer vi at få et fejlagtigt billede af Danmarks (bæredygtige) udvikling. Det kan have den konsekvens, at de indsatser, vi prioriterer lokalt, ikke er dem, der skaber den største effekt hverken lokalt eller globalt.

Det betyder ikke, at Danmark ikke klarer sig godt. På mange områder er Danmark og vores løsninger et globalt forbillede. Men verdensmålene er først og fremmest en forandringsdagsorden. Det handler ikke om at være foran andre lande, men om at bruge verdensmålene som et værktøj til udvikling uanset hvilket startpunkt man har. Og det kræver et vedholdende fokus på verdensmålene, hvis vi både skal inspirere og eksportere vores løsninger globalt.

Hvad skal vi være opmærksomme på, når vi gør verdensmålene danske?

- 1 FN har (endnu) ikke udviklet indikatorer til alle delmål, men de skal suppleres af nye indikatorer. Det gælder eksempelvis for delmål 11.4: "Beskyt verdens kultur- og naturarv", hvor FN endnu ikke har defineret, hvordan vi skal måle.
- 2 Vi har ikke de nødvendige data for at kunne måle på alle FNs indikatorer. Eksempelvis har Danmark ikke umiddelbart tilgængelige data for indikator 11.2.1, der måler adgangen til den offentlige transport for udsatte og sårbare grupper. For nogle delmål er det relevant at finde andre indikatorer, og for andre vil det være relevant at begynde at indsamle ny data.
- 3 Verdensmålene hænger sammen. Kigger man isoleret på enkelte mål, vil målet ofte være relateret til andre delmål. Så hvor meget skal inddrages, når vi tilpasser de enkelte delmål? Er det fx tilstrækkeligt eller interessant at måle på andelen af mennesker, der får afhentet deres affald, når vi skal evaluere miljøbelastningen af vores affaldsforvaltning i delmål 11.6. Eller er det mere relevant at se på fx affaldsreduktion, genanvendelse og håndtering af affaldet, selvom det overlapper med bl.a. verdensmål 12 om "Ansvarligt forbrug og produktion"?
- 4 FNs mål, delmål og indikatorer er formuleret globalt. Det gælder fx delmål 11.1 om "Byg sikre boliger til en overkommelig pris". Her måler den officielle globale indikator andelen af mennesker, der bor i slumkvarterer. Og i delmål 11.3 "Gør byerne inkluderende og bæredygtige", måler den globale indikator andelen af byer, der har demokratisk inddragelse af civilsamfundet i byplanlægningen. Indikatorerne giver mening i en global sammenhæng. Men hvis vi skal skabe flere "sikre boliger, til en overkommelig pris" og "gøre byer mere inkluderende og bæredygtige", hvad skal vi så måle på i Danmark?
- 5 Vi skal være enige om formuleringerne af delmålene, så vi fastholder det fælles sprog og globale ambitionsniveau. Men vi skal også være åbne for nye og mere relevante formuleringer og dansksprogede oversættelser. Hvordan skal vi fx tolke "billige transportsystemer"? På portalen verdensmål.org justeres de dansksprogede oversættelser løbende. Portalen er udarbejdet af Verdens Bedste Nyheder og støttet af regeringen.

Hvorfor verdensmål 11 og det byggede miljø?

Udgangspunktet for projektet "Baseline for verdensmålene" har fra start været at bruge et eller enkelte verdensmål som pilotprojekt for, hvordan en baseline kan udføres. Et vigtigt resultat er en metode og anbefalinger til at lave baselines for alle verdensmål.

Verdensmål 11 handler om det byggede miljø – mere præcist om bæredygtige byer og lokalsamfund. Og netop byer og lokalsamfund er eksempler på, hvordan fysiske parametre spiller sammen med hensynet til sociale og kulturelle parametre og naturen.

I det byggede miljø udspiller sig et særligt komplekst mønster med mange forskellige aktører – borgere, virksomheder, stat, kommune, landbrug og mange andre. Og det er både i byerne og i lokalsamfundene, at de største udfordringer og muligheder udspiller sig, når det handler om at skabe en bæredygtig udvikling. Det byggede miljø er også noget, vi alle kan forholde os til, og som vi alle bor, arbejder, lever og bevæger os i. Netop derfor er verdensmål 11 et godt eksempel på et af de meget politiske verdensmål med bred relevans. Og samtidig et eksempel på et verdensmål, hvor der er behov for tilpasning til lokale forhold.

Det gør det til et interessant mål at bruge som pilotprojekt til udvikling af baselines for de øvrige verdensmål.

Vores kernekompetencer

Det byggede miljø er kernekompetencer hos både Dansk Arkitektur Center og Rambøll Management Consulting, der står bag arbejdet med at udvikle baselinen i samarbejde med Danmarks Statistik og Kommunernes Landsforening.

Kommunernes Landsforening har i kunne bidraget med deres kompetencer, viden og data ift. kommunerne. Netop kommunerne spiller en helt central rolle i at nå verdensmålene i Danmark – især verdensmål 11, der skal løses i et samspil mellem nationale og kommunale aktører.

Danmarks Statistik står bl.a. for de officielle danske målinger af FNs indikatorer, og har derfor både bidraget med data samt viden og rådgivning om verdensmålene og relevante datakilder.

Danmark som inspiration for verden

Der er også andre fordele ved at se på verdensmål 11 og det byggede miljø. Danmark har nemlig stort potentiale for at indtage en førerposition. Vi er allerede internationalt anerkendt for vores innovative designløsninger. Det dækker over alt fra vores arkitektur til by- og landskabsløsninger, og fra cykelstier til klimatilpasning med mennesker i fokus.

Men trods førerpositionen og de gode løsninger, er der stadig behov for en markant bæredygtig udvikling. For selvom vi bryster os af bæredygtige løsninger, er fx kun omkring 4 % af vores igangværende byggeri bæredygtigt (Byggefakta, 2018), vores CO₂-udledning er stigende på flere områder, vi producerer store mængder affald og vores forbrug ligger blandt de højeste i verden.

Der er med andre ord potentiale for forbedring, men forudsætningerne er i verdensklasse. Verdensmålene er en mulighed for at forene de mange danske initiativer og visioner på tværs af kommuner, organisationer, virksomheder og andre aktører. Det er en mulighed for både at eksponere og eksportere de bedste danske løsninger.

Verdensmål 11

Verdensmål 11 handler om "Bæredygtige byer og lokalsamfund". Mere præcist handler det om at "Gøre byer, lokalsamfund og bosættelser inkluderende, sikre, robuste og bæredygtige". For at gøre verdensmålene mere konkrete, har FN defineret 7 delmål for verdensmål 11. De handler om alt fra boliger, transport og grønne byrum til naturkatastrofer, miljøpåvirkning og kulturarv.

Delmålene A, B og C udgør en særlig kategori af delmål, som omhandler de ressourcer, der skal implementeres i opfyldelsen af verdensmålene. Derfor er opgørelsen af delmål 11.A, 11.B og 11.C uden for baselinens fokus.

Delmål 11.1

Byg sikre boliger til en overkommelig pris

Delmål 11.2

Skab billige og bæredygtige transportsystemer

Delmål 11.3

Gør byerne inkluderende og bæredygtige

Delmål 11.4

Beskyt verdens kultur- og naturarv

Delmål 11.5

Reducér naturkatastrofers skadelige konsekvenser

Delmål 11.6

Reducér byernes miljøbelastning

Delmål 11.7

Giv alle adgang til grønne offentlige rum

Delmål A

Styrk god national og regional byplanlægning

Delmål B

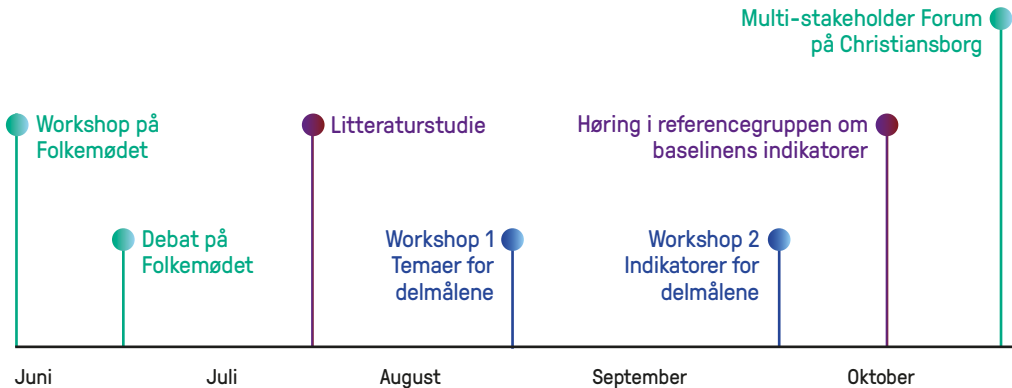
Gør langt flere af verdens byer mere modstandsdygtige mod katastrofer

Delmål C

Støt de mindst udviklede lande til at bygge bæredygtigt og robust

Sådan er baselinen blevet til

Folkemødet 2018

På Folkemødet inviterede vi folk ind til debat og workshop om, hvordan man kan bruge en baseline, og hvordan vi skal måle verdensmål 11 i Danmark. Vi erfarede, at en bred involvering af interessenter er nødvendig, men også krævende. Og vi fik testet tilrettelæggelsen af projektet øvrige workshops.

Litteraturstudie

Som led i arbejdet med baselinen har vi udført et litteraturstudie af sammenlignelige baselines for verdensmålene. Vi så, at der er flere forskellige måder at gribe opgaven an på, men at mange af de internationale indikatorsystemer er baseret på mangelfulde data. Det blev også tydeligt, at der i vores arbejde var behov for at tilpasse FNs indikatorer til en dansk kontekst.

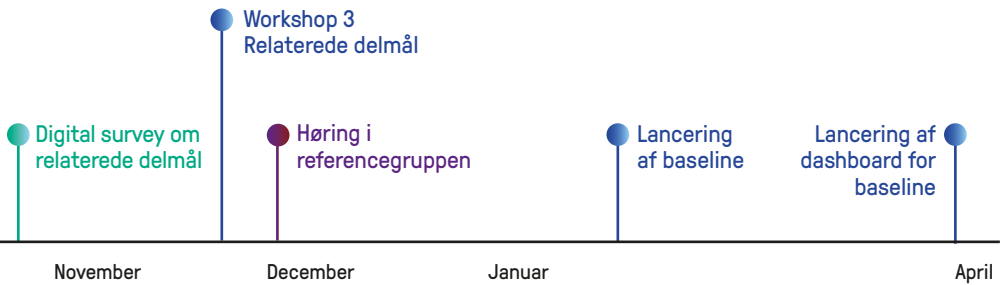
Workshops og høring i referencegruppen

Over tre workshops var referencegruppen med til at definere først temaer og derefter indikatorer for hvert af verdensmål 11s delmål. Det endelige valg af indikatorer blev sendt til høring hos referencegruppens medlemmer. Referencegruppen har på den måde været direkte inddraget i udviklingen og valget af de supplerende indikatorer, der ligger til grund for baselinen.

Multi-stakeholder Forum

De første resultater af baselinen blev præsenteret for en bred interessentgruppe til Multi-stakeholder Forum på Christiansborg. 2030-panelet stod bag arrangementet, hvor baselinen blev præsenteret foran politikere samt repræsentanter fra forskellige interesseorganisationer, offentlige institutioner, videninstitutioner mv. Deltagernes input blev brugt til at inddrage nye interessenter og gav vigtige kritiske pointer til arbejdet med baselinen og formidlingen af resultaterne.

- Workshops og møder
- Åbne events
- Øvrig proces og udvikling

Digital survey

Gennem en digital survey åbnede vi op for en bred inddragelse af borgere og interessenter. I surveyen kunne borgere og interessenter give deres syn på, hvilke andre verdensmål, der er relevante i forhold til verdensmål 11. Surveyen bidrog til at understrege, hvordan verdensmålene relaterer til hinanden og kan også bruges til at afgrænse indikatorerne for verdensmål 11.

Dashboard

Som en del af projektet vil der blive udviklet et dashboard, hvor dataen fra baselinen for verdensmål 11 stilles til rådighed. I dashboardet kan bl.a. kommuner trække data på både nationalt og, hvor det er muligt, kommunalt niveau. Det skal gøre det muligt for kommunerne at sammenligne sig med andre kommuner og op mod det nationale niveau ift. deres arbejde med verdensmål 11. Dashboardet udvikles og præsenteres i foråret 2019.

Præsentation og feedback i 2030-panelet og 2030-netværket

Projektgruppen har løbende præsenteret baselinens resultater ved møder med 2030-panelet og 2030-netværket. Her er fokus for baselinen løbende blevet skærpet, særligt i forhold til, hvad en baseline skal kunne.

Præsentation og feedback i styregruppen

Styregruppen har været med til at definere indhold og retning for baselinen, og det er her, at afgørende beslutninger og afklaring om inddragelse, brug af FNs officielle definitioner mm. har været fastlagt.

Hvem har været med?

En vigtig del af projektet med at udvikle en baseline for verdensmål 11 har været at sikre bred inddragelse af relevante parter og interessenter i projektet. Verdensmålene vedrører nemlig en lang række samfundsmæssige interesser og handler om os alle. Et af grundprincipperne i arbejdet med verdensmålene er princippet om "leave no one behind".

Foruden projektets hovedparter har der derfor også været inddraget en række andre interessenter. Deres indsats har kvalificeret projektet og været med til at skabe kendskab til det. Interessentinddragelsen har både bestået af fagprofessionelle, interesseorganisationer og til dels også borgere.

Gennem projektet har vi dog måtte erkende, at udviklingen af en baseline kræver faglig indsigt i mange af de svære diskussioner. Især i de fagligt tunge emner, som kendetegner verdensmål 11, og i vurderingen og kvalificeringen af korrekt og tilgængelig data på området. Det har sat begrænsninger for inddragelsen af især borgere, men også grupper med interesser, der ikke nødvendigvis er fagligt funderede. Vi har i det omfang det har været muligt fokuseret på at inddrage repræsentanter og forskere til at dække over de mange interesser involveret.

Fælles for alle, der har været involveret undervejs, er en stor velvilje omkring verdensmålene. Alle har bidraget med både kreative, kritiske og konstruktive input. På den måde har inddragelsen både været uundværlig for projektet, men også et bidrag til mange forskellige menneskers refleksioner over og arbejde med verdensmålene. Det vil i udviklingen af de næste baselines derfor stadig være helt afgørende med grundig og bred inddragelse. Diskussionerne nuancerer og kvalificerer arbejdet med baselines, så de bedst muligt afspejler den virkelighed verdensmålene skal implementeres i.

2030-netværket er Folketingets Tværpolitiske Netværk for FNs verdensmål. I netværket sidder politikere fra alle Folketingets partier. Netværket har været inddraget gennem styregruppen, præsentation og Multi-stakeholder Forum på Christiansborg.

2030-panelet består af repræsentanter fra centrale samfundsorganisationer, interesseorganisationer, fonde, videninstitutioner m.fl. Panelet er nedsat af 2030-netværket. Panelet har deltaget i projektets styregruppe samt med repræsentanter i referencegruppen. Derudover har de været inddraget gennem separate møder med mulighed for feedback.

Projektets styregruppe har været med til at definere processen og inddragelse. I styregruppen har siddet repræsentanter fra parterne bag projektet; Dansk Arkitektur Center, Rambøll Management Consulting, 2030-panelet, 2030-netværket, Realdania og Rambøll Fonden.

Danmarks Statistik arbejder allerede med verdensmålene og står bl.a. for de officielle danske målinger af FNs indikatorer. Danmark Statistik har indgået som samarbejdspartnere på projektet, hvor de har stillet data til rådighed, ligesom de har rådgivet og kvalificeret andre relevante datakilder.

Kommunernes Landsforening (KL) har bidraget med viden om kommuner og deres erfaringer fra arbejdet med verdensmålene især med fokus på verdensmål 11 om byer og lokalsamfund. KL har været med til at kvalificere dataen i baselinen, ligesom de er afgørende i udviklingen af et dashboard for baselinen, der netop er målrettet kommunerne.

Referencegruppen har bestået af medlemmer og repræsentanter fra 2030-panelet samt andre relevante parter, der er udvalgt eller har ønsket at bidrage til arbejdet. Alt i alt, repræsentanter for betydende samfundsaktører, eksperter, samt potentielle brugere af projektets baseline. Referencegruppen har været med til at finde de supplerende indikatorer og kvalificere arbejdet med baselinen.

Borgere og brede interessentgrupper har også været inddraget i projektet. Det er særligt sket i workshop og debat på Folkemødet, Multi-stakeholder Forum på Christiansborg, samt en digital survey.

København Kommunes Klimaambassadører består af en række 7.-8. klasse elever fra Københavnske folkeskoler. Klimaambassadørerne har fulgt baselinens proces og har arbejdet med at finde temaer til de enkelte delmål, som de har præsenteret for referencegruppen.

Baseline for verdenssmål 11

I baselinen supplerer vi FNs indikatorer med nye indikatorer, der er relevante, når vi måler på, hvordan det går med at opfylde verdensmålene i Danmark. Det er disse nye indikatorer, der danner grundlaget for selve baselinen. Baselinen er delt op i verdensmål 11s 7 delmål og består af 2-4 indikatorer pr. delmål.

For hver indikator har vi samlet en række konkrete observationer, der kan pege på, hvor der er behov for indsats eller særlige opmærksomhedspunkter omkring indikatorerne og data. Vi har også bedt en fagekspert fra hver af fagområderne vurdere baselinens resultater, hvad de kan fortælle os og hvor vi skal være opmærksomme i det videre arbejde.

I projektet har der været en række kriterier for de anvendte data bag indikatorerne. Data skal være:

- 1 Relevant (direkte forbundet til et verdensmål eller relevant for Danmark)
- 2 Statistisk anvendelig

- 3 Kontinuerligt opdateret, så baselinen også kan opdateres frem mod 2030
- 4 Fra en pålidelig og anerkendt kilde.
- 5 Offentlig tilgængelig og åben, så andre kan arbejde videre med at udvikle baselinen

Det betyder imidlertid også, at nogle indikatorer mangler data, der lever op til kriterierne og dermed på nuværende tidspunkt ikke kan indgå i baselinen. Derfor har vi samlet en oversigt over anbefalinger til nye eller udvidede indikatorer, der på sigt kan indsamles og indgå i en opdatering af baselinen.

Oversigten på de næste sider viser Danmarks Statistiks officielle vurdering af FNs indikatorer, samt hvordan vi har suppleret med nye tilpassede indikatorer. Efterfølgende præsenterer vi baselinens resultater for de enkelte delmål. For hver indikator har vi også angivet niveau for data, der er tilgængelig på nuværende tidspunkt (baseret på det mindste geografiske niveau hhv. nationalt, regionalt, kommunalt og områdespecifikt).

Delmål 11.1 Byg sikre boliger til en overkommelig pris

FNs indikatorer	Danmarks Statistiks kommentarer	Baselinens supplerende indikatorer
Andelen af befolkningen, der lever i slumkvarterer, uformelle bebyggelser eller uegnede boligforhold.	Der er ikke hele befolkningsgrupper der lever i slumkvarterer eller uformelle bebyggelser. Der findes hjemløse og enkelte borgere, der bor i uegnede boliger for mennesker, men ikke af et sådan omfang, at der laves specifikke statistikker på området.	Indikator 1: Udvikling i boligbyrden
		Indikator 2: Udvikling i husleje i almene boliger
		Indikator 3: Antallet af hjemløse
		Indikator 4: Antallet af danskere i udsatte boligområder

Delmål 11.2 Skab billige og bæredygtige transportsystemer

FNs indikatorer	Danmarks Statistiks kommentarer	Baselinens supplerende indikatorer
Andelen af befolkning, der har nem adgang til offentlig transport, fordelt på køn, alder og personer med handicap.	Danmarks Statistik undersøger i øjeblikket om der findes data til denne indikator.	Indikator 1: Priser på transport ift. forbrugerprisindekset
		Indikator 2: Udledning af CO ₂ indenfor transport
		Indikator 3: Tilgængelighed og afstand til offentlig transport for folk med nedsat mobilitet
		Indikator 4: Afstand til offentlig transport

Delmål 11.3 Gør byerne inkluderende og bæredygtige

FNs indikatorer	Danmarks Statistiks kommentarer	Baselinens supplerende indikatorer
Forholdet mellem arealanvendelsen (LCR) og befolkningsstilvækst	Indikatoren er beregnet af Danmarks Statistik med udgangspunkt i arealregnskabet.	Indikator 1: Forholdet mellem arealanvendelsesraten og befolkningsstilvæksten
Andel af byer med en direkte inddragelse af civilsamfundet i byplanlægning og forvaltning, som opererer regelmæssigt og demokratisk.	Igennem retten til at deltage i kommunevalg, er ingen voksne borgere (18 år og derover) afskåret fra at kunne deltage i den offentlige planlægning og forvaltning.	Der har ikke kunnet findes en datakilde, som kan måle borgerinddragelse, når der ses bort fra deltagelse ved kommunalvalg

Delmål 11.4 Beskyt verdens kultur- og naturarv

FNs indikatorer	Danmarks Statistiks kommentarer	Baselinens supplerende indikatorer
Samlede udgifter (offentlige og private) pr. indbygger anvendt til bevaring, og beskyttelse af al kultur- og naturarv, opdelt efter type (kulturarv, naturarv, blandet samt verdenskulturarv registreret under World Heritage Centre), forvaltningsniveau (nationalt, regionalt og lokalt/kommunalt), udgiftstype (drifts-/anlægsudgift) og type af privatfinansiering (naturalier, privat non-profit sektor og sponsorater).	Der findes endnu ikke en FN-definition på denne indikator.	Indikator 1: Antal fredede ejendomme
		Indikator 2: Antal m ² fredet eller beskyttet natur
		Indikator 3: Midler afsat til beskyttelse af miljø

Delmål 11.5 Reducér naturkatastrofers skadelige konsekvenser

FNs indikatorer	Danmarks Statistiks kommentarer	Baselinens supplerende indikatorer
Antal af døde, forsvundne personer og personer, som er berørt af katastrofe pr. 100.000 mennesker	Der udarbejdes ikke statistikker på dette område, men det vurderes, at det forekommer meget sjældent eller aldrig.	Indikator 1: Offentlige udgifter anvendt til beskyttelse mod klimaforandringer
Direkte økonomisk tab i forbindelse med katastrofe i forhold til det globale BNP, herunder katastrofeskader på central infrastruktur og afbrydelse af basale tjenesteydelser.	Danmarks Statistik undersøger i øjeblikket, om der findes data til denne indikator.	Indikator 2: Forsikringsudbetaling vedr. skybrud og stormflod

Delmål 11.6 Reducér byernes miljøbelastning

FNs indikatorer	Danmarks Statistiks kommentarer	Baselinens supplerende indikatorer
Andel af affald fra byer, der indsamles regelmæssigt og har en tilstrækkelig affaldsbehandling, ud af det samlede total genereret mængde affald fra byer opdelt, efter byer.	I Danmark er al affaldsindsamling og behandling under offentlig kontrol.	Indikator 1: Affald i tons pr. indbygger Indikator 2: Andel genanvendt affald
Det årlige gennemsnitsniveau af fine partikler, (fx PM 2.5 og PM 10) i byer (vægtet indbyggertal).	Indikatoren er beregnet af Institut for Miljøvidenskab, Aarhus Universitet.	Indikator 3: Udledning af fine partikler (PM 2.5, PM10 og NOx)

Delmål 11.7 Giv alle adgang til grønne offentlige rum

FNs indikatorer	Danmarks Statistiks kommentarer	Baselinens supplerende indikatorer
Andel af personer, der er ofre for fysisk eller seksual chikane, opdelt på køn, alder, handicap og ulykkessted, indenfor de seneste 12 måneder.	Der findes endnu ikke en FN-definition på denne indikator.	Indikator 1: Oplevet tryghed
Den gennemsnitlige andel af bebyggede områder i byer, der er åbne og tilgængelige for offentlig brug for alle, opdelt på køn, alder og personer med handicap.	Der findes endnu ikke en FN-definition på denne indikator.	Indikator 2: Indberettede seksual- og voldsforbrydelser Indikator 3: Antal trafikdræbte Indikator 4: Areal anvendt til parker, sportsanlæg og andre rekreative områder

Delmål 11.1

Byg sikre boliger til
en overkommelig pris

FNs officielle definition

Inden 2030 skal alle sikres adgang til egnede og sikre boliger til en overkommelig pris med adgang til grundlæggende tjenesteydelser, og slumkvarterer skal opgraderes.

Sådan supplerer vi FNs indikator

Projektets referencegruppe vurderer, at der ikke findes slumkvarterer og uegnede boligforhold i et væsentligt omfang i Danmark. Derfor fokuserer de supplerende indikatorer dels på boligomkostninger og dels på marginaliserede, samt mindre velstillede grupper på boligmarkedet.

Indikator 1: Udvikling i boligbyrden

De faktiske udgifter til ejerboliger er faldet på landsplan

Mindste geografiske niveau for data: Kommunalt

Boligbyrden er et udtryk for, hvor meget udgiften til en ejerbolig fylder i en families disponible indkomst. Boligbyrden viser dermed, hvor meget boligen faktisk koster, når der korrigeres for rente- og lønudviklingen. Boligbyrden er udregnet for de dele af befolkningen, som bor i en bolig, de selv ejer. Opgørelsen medtager dermed ikke lejere og ejere af andelsboliger, som der er mange af blandt unge og lavindkomstfamilier.

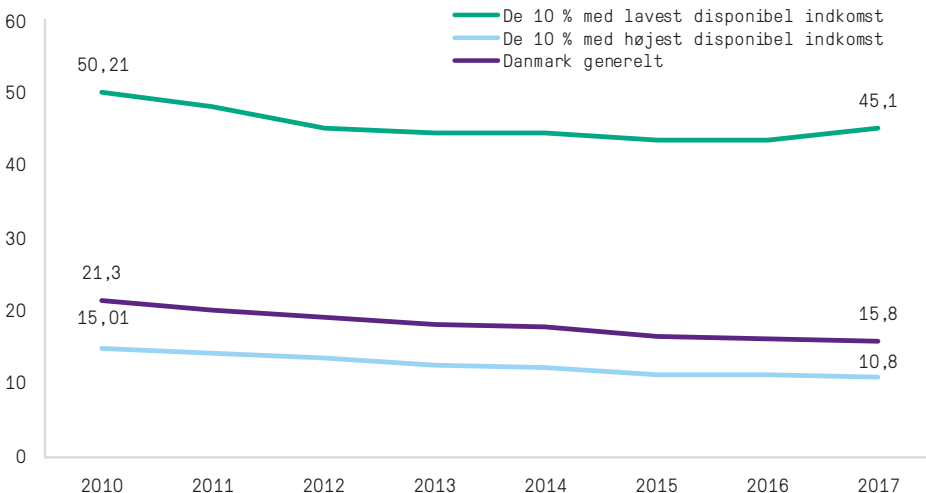
Boligbyrden er faldet i perioden 2010 til 2017 – på trods af de stigende ejendoms-priser. Der er stor forskel på, hvor meget boligudgifter fylder i danskernes budgetter. For de 10 % med lavest disponibel indkomst (som bor i ejerbolig), fylder boligudgifter omkring halvdelen af deres disponible indkomst, mens boligbyrden er omkring 10 % for den tiendedel af befolkningen, som har de højeste disponible indkomster. De nationale tal dækker over betydelige lokale forskelle. Eksempelvis er boligbyrden faldet 1,2 % i København for de 10 % som har lavest disponibel indkomst, mens faldet for samme befolkningsgruppe i Norddjurs er på 19 %.

Figur 1

Oversigt over boligbyrden
fra 2010 til 2017

Kilde Danmarks statistik

Andel af disponibel indkomst
anvendt til boligudgifter

Indikator 2: Udvikling i husleje i almene boliger

Huslejen for almene boliger stiger mere end forbrugerpriserne

Mindste geografiske niveau for data: Kommunalt

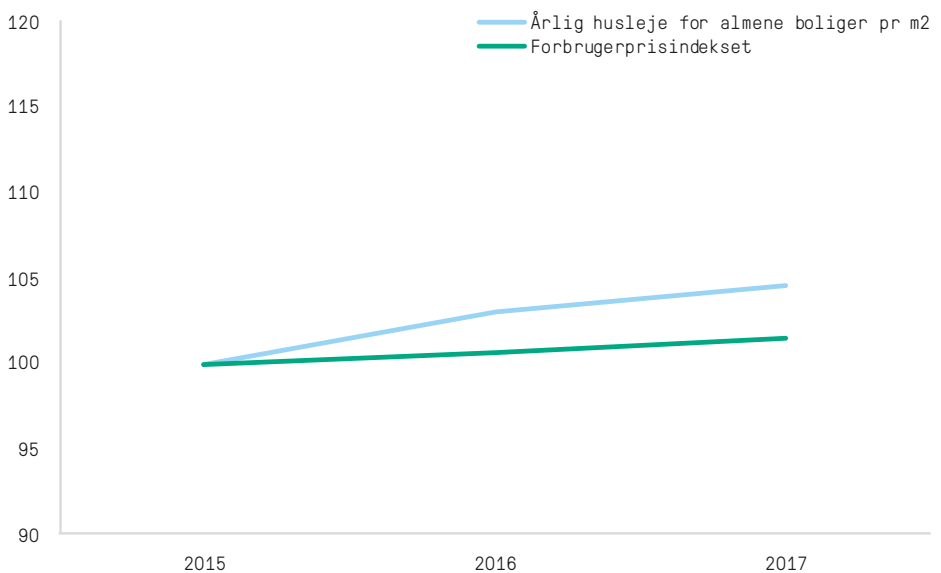
Den gennemsnitlige husleje for almene boliger er fra 2015 til 2017 steget med i gennemsnit 4,6 % i alt. I samme periode steg forbrugerprisindekset med 1,5 %. Huslejen i den almene boligsektor blev dermed relativt set dyrere end andre varer og tjenesteydelser i perioden.

Figur 2

Udvikling i husleje i almene boliger (m² pr. år)

Kilde Landsbyggefonden

Indekseret udvikling i priser (2015 = 100)

Indikator 3: Antallet af hjemløse

Antal hjemløse er stigende

Mindste geografiske niveau for data:
Kommunalt

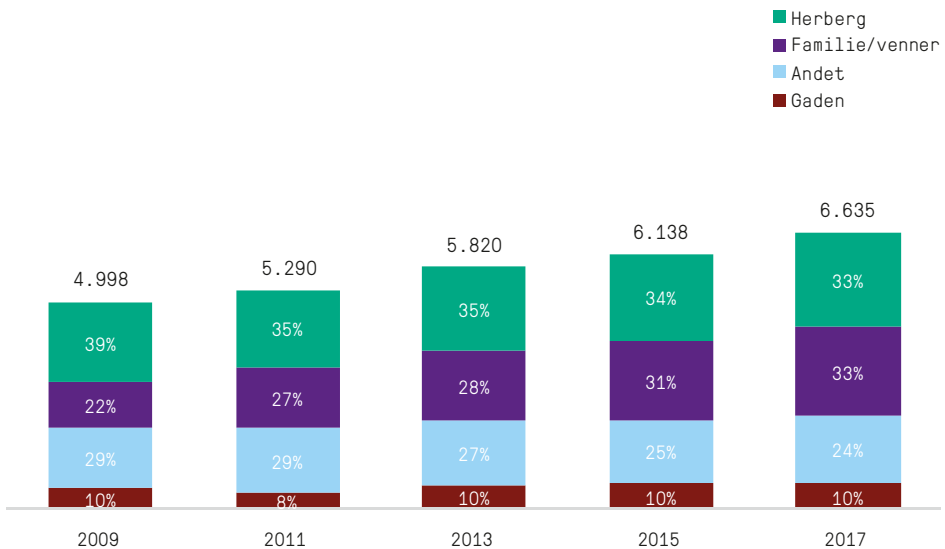
Note Det skal bemærkes, at hjemløse migranter uden fast ophold ikke indgår i statistikken. Det skyldes den store statistiske usikkerhed forbundet med at kortlægge denne gruppe.

Antallet af hjemløse i Danmark er steget med 32 % fra 2009 til 2017. Antallet af hjemløse udgjorde i 2017 omkring en promille af den danske befolkning. Stigningen er eksempel på en generel tendens i EU. FENTSA (European Federation of National Organisations Working with the Homeless) vurderer, at Danmark ligger som nummer 13 (ud af 28 lande) målt på, hvor ekskluderende boligsituationen er i landet .

Figur 3

Antallet af hjemløse opgjort i beboelsesformer og samlet antal

Kilde VIVE-rapport. L. Benjaminsen, "Hjemløshed i Danmark 2017. National kortlægning"

De supplerende indikatorer viser en dansk boligforsyning, der grundlæggende sikrer brede befolkningsgrupper en høj boligstandard, men indikatorerne er specificeret, så de forskønner billedet noget.

Brug af landsgennemsnit slører således, at boligbyrden er steget i København til skade for unge og lavindkomstfamilier. Begrebet "udsatte boligområder" savner sammenlignelighed med udlandet, og definitionen er underkastet politiske ændringer.

Frem til 2030 må der sikres flere betalelige boliger i de større byer og udsatte grupper må hjælpes særligt. Problemerne i den almene sektor må håndteres, uden at man blot flytter de svageste familier rundt i landet.

*Curt Liliegreen
Direktør i Boligøkonomisk Videncenter*

Indikator 4: Antallet af danskere i udsatte boligområder

Omkring 2 % bor i udsatte boligområder

Mindste geografiske niveau for data:

Områdespecifikt

I 2017 var der 120.767 beboere i udsatte boligområder i Danmark. Det svarer til omkring 2 % af den danske befolkning. Antal beboere i udsatte boligområder er baseret på Transport, Bygnings- og Boligministeriets opgørelse fra 2017. Indikatoren er et øjebliksbillede på, hvor mange, der bor i udsatte boligområder.

Delmål 11.2

Skab billige og bæredygtige transportsystemer

FNs officielle definition

Inden 2030 skal der skabes adgang for alle til sikre, tilgængelige og bæredygtige transportsystemer til en overkommelig pris, trafiksikkerheden skal forbedres bl.a. ved at udbygge den kollektive trafik med særlig hensyn til behov hos sårbare befolkningsgrupper, kvinder, børn, personer med handicap og de ældre.

Sådan supplerer vi FNs indikator

Projektets referencegruppe vurderer, at alle elementer af delmålet er relevante i Danmark, herunder transportpriser, bæredygtighed og tilgængelighed. De supplerende indikatorer er valgt, så de bedst muligt afspejler de vigtigste elementer i delmålet.

Indikator 1: Priser på transport ift. forbrugerprisindekset

Prisen på offentlig transport stiger mere end prisen på andre varer og tjenesteydelser

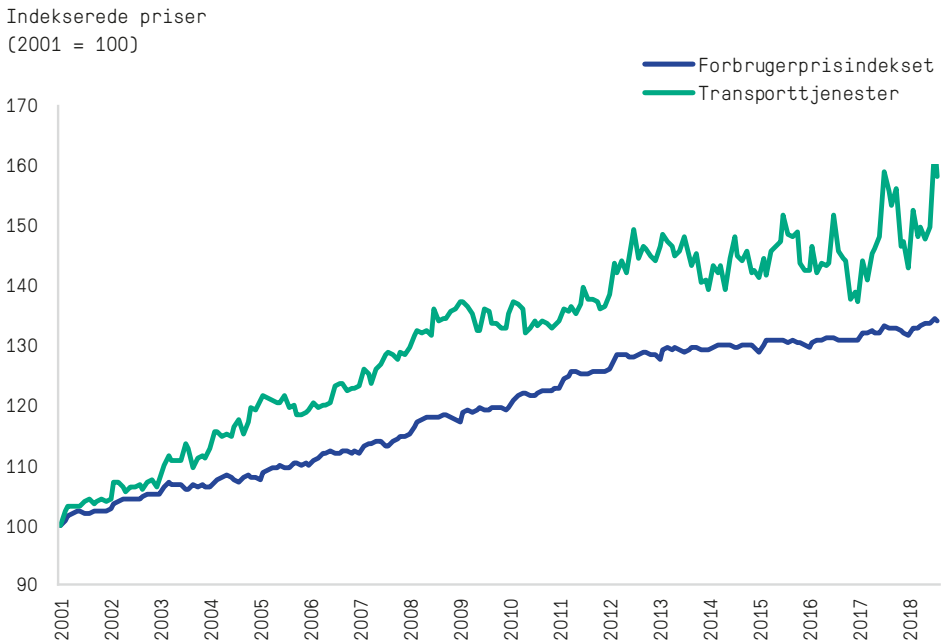
Mindste geografiske niveau for data: Nationalt

Transportpriserne er steget relativt mere end det generelle prisniveau i perioden 2001 til 2018. Priserne på transporttjenester omhandler transport med tog, metro og bus.

Figur 4

Transportpriser
ift. forbrugerpriser

Kilde Danmarks Statistik

I Danmark er der ikke nogen overordnet politik for bæredygtig transport i byerne, og det afspejles også i indikatorerne for delmål 11.2. Der er ganske vist forholdsvis god dækning med offentlig trafik i danske byer og en del kommuner og regioner yder også en pæn indsats for at fremme grønne og handicapvenlige transportløsninger. Men bilerne og deres CO₂-udledninger er helt dominerende, og voksende trafik med person-, vare- og lastbiler gør at CO₂-kurven ikke er knækket. Det hjælper heller ikke på balancen i byernes trafik, når staten med afgiftslempelser gør bilerne billigere og mest har støttet bæredygtig mobilitet med småpuljer.

*Henrik Gudmundsson
Seniorkonsulent i Concito*

¹CO₂-udledningen på transportområdet er opgjort som gennemsnittet af udviklingen i CO₂-udviklingen fra de fem mest CO₂-udledende kommuner og de fem mindst CO₂ udledende kommuner.
Kilde: Energistyrelsens CO₂ regnskab.

Indikator 2: Udledning af CO₂ indenfor transport

CO₂-udledning på transportområdet steg i perioden 2010-2015
Mindste geografiske niveau for data: Kommunalt

CO₂-udledningen fra transport er steget, mens den samlede CO₂-udledning pr. indbygger er faldet i perioden 2010 til 2015¹. Denne udvikling kan tyde på, at transportområdet er et af de områder, som fortsat udgør en udfordring i forbindelse med reduktion af CO₂ i Danmark.

På kommunalt niveau viser tallene for CO₂-udledning på transport ikke umiddelbart samme fald, som det man ser for den samlede CO₂-udledning pr indbygger i perioden. Det viser tal fra Energistyrelsens CO₂-regnskab. Det skal her bemærkes, at der er tale om to forskellige opgørelsesmetoder, når det kommer til måling af den nationale og kommunale udledning. Set over en længere årrække, har udledningen på transportområdet været nogenlunde uændret.

Indikator 3: Afstand og tilgængelighed til offentlig transport for folk med nedsat mobilitet

Systematisk forskel på afstanden til nærmeste togstation for folk med og uden nedsat mobilitet

Mindste geografiske niveau for data: Nationalt

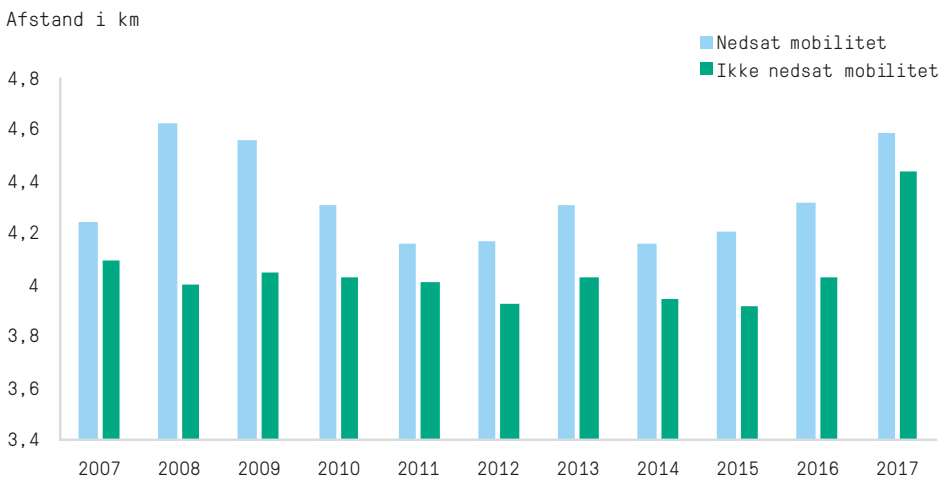
Note Denne opgørelse vil kunne blive betragteligt styrket, hvis den blev udvidet med afstand til andre transportformer såsom bus og metro.

I alle målte år har folk med nedsat mobilitet længere til nærmeste togstation målt på luftlinieafstand. På tværs af alle år, har folk med nedsat mobilitet i gennemsnit op imod 300 meter længere til nærmeste togstation end folk, som ikke har nedsat mobilitet.

Derudover er der en majoritet af togstationerne på tværs af landet som hverken har ledelinjer på perronerne eller standard perronhøjde. En opgørelse fra Transport-, Bygnings- og Boligministeriet viser også at der er store regionale forskelle på, hvor mange perroner, der har niveaufri adgang, hvor regionen med flest stationer med niveaufri adgang. Hvor regionen med flest af sådanne stationer har niveaufri adgang på 94 %, er det kun gældende på 76 % af perronerne for regionen med færrest stationer med niveaufri adgang.

Figur 5
Gennemsnitlig national afstand til nærmeste togstation

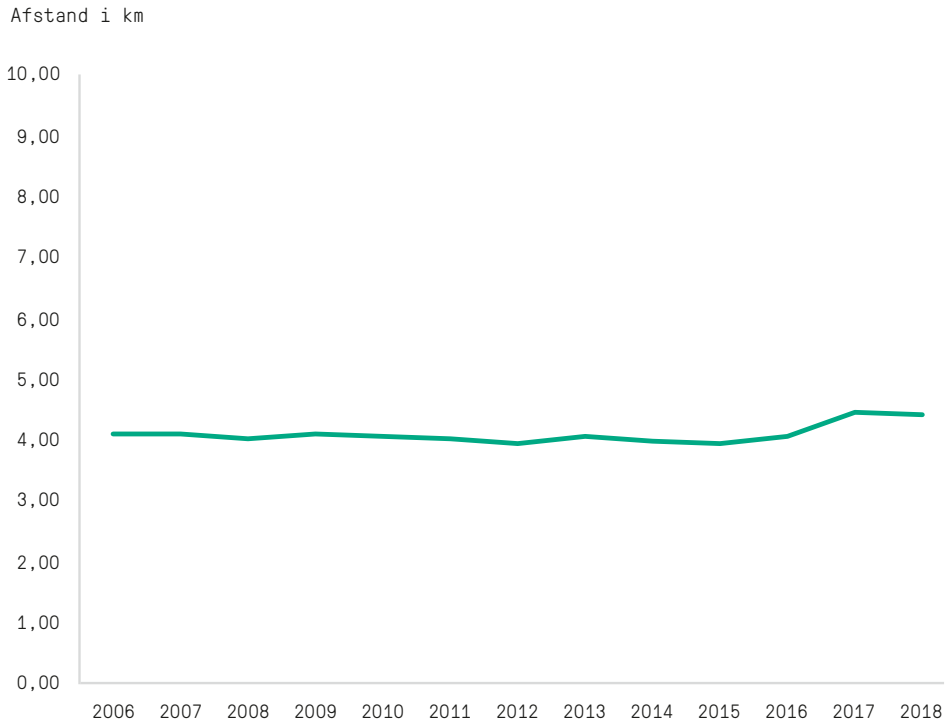
Kilde DTUs Transportvaneundersøgelse

Figur 6

Gennemsnitlig afstand på nationalt plan

Kilde DTUs Transportvaneundersøgelse

Indikator 4: Afstand til offentlig transport

Ingen større ændringer i gennemsnitlig luftlinieafstand fra bopæl til nærmeste togstation fra 2007-2018

Mindste geografiske niveau for data: Kommunalt

Overordnet set viser opgørelsen af gennemsnitlig luftlinieafstand fra bopæl til nærmeste togstation, at denne er stort set uændret fra 2007 til 2018 (med en lille stigning fra 2017 og frem). Derudover viser de kommunale forskelle, at der er stor forskel mellem den kommune med den gennemsnitlige laveste afstand (0,47 km) og den kommune med den højeste afstand (25,63). De kommunale afstande er gennemsnitlige for årene 2006-2018.

Delmål 11.3

Gør byerne inkluderende og bæredygtige

FNs officielle definition

Inden 2030 skal byudvikling gøres mere inkluderende og bæredygtig, og kapaciteten til en inddragende, integreret og bæredygtig boligplanlægning og forvaltning i alle lande skal styrkes.

Sådan supplerer vi FNs indikator

Projektets referencegruppe vurderer, at den direkte inddragelse af civilsamfundet i byplanlægning og forvaltning er vigtig, men svær at måle. Derfor måles der alene på den ene af FNs to indikatorer i dette delmål. Indikatoren beskriver forholdet mellem arealanvendelsesraten og befolkningstilvæksten.

Danmark er måske det bedste land i verden til at "samskabe" bæredygtige og inkluderende bysamfund. Vi har en stærk historisk tradition for lokalt selvstyre, foreningsliv og aktivt medborgerskab. Magtdistancen mellem borgere og beslutningstagere er relativt kort, og de offentlige forvaltninger udvikler velfærd både på vegne af og sammen med borgerne.

Når kommunerne fx laver klimatilpasning, sker det i samarbejde mellem beslutningstagere, fonde, lokalsamfund, erhvervsliv, foreninger, ildsjæle osv. Det er udtryk for en politisk kultur og en forvaltningskultur, der evner at inddrage det bedste fra de mange aktører på tværs af organisatoriske, værdimæssige og videnskabelige grænser. Her er Danmark et foregangsland.

Værdien af arbejdet med FNs verdensmål øges, når indikatorerne tilpasses den lokale kontekst og rummer indikatorer på de centrale processer. Når vi i Danmark skal operationalisere delmål 11.3, kan vi derfor ikke nøjes med en enkelt indikator. Vi har brug for et helt "Indeks for samskabelse af bæredygtige og inkluderende byer" til at benchmarke og fortælle den fulde historie. Eksempler på tre emner, der kan indgå i et indeks på kommuneniveau, er: "Forekomst af politik for bæredygtig byudvikling, der operationaliserer lokale, nationale og globale bæredygtigheds mål", "Forekomst af værktøjskasse for borgerinddragelse i den grønne omstilling" og "helhedsorienteret bæredygtigheds certificerings praksis". Dialogen om et sådan indeks kunne være en opgave for 2030-netværket og kommunerne.

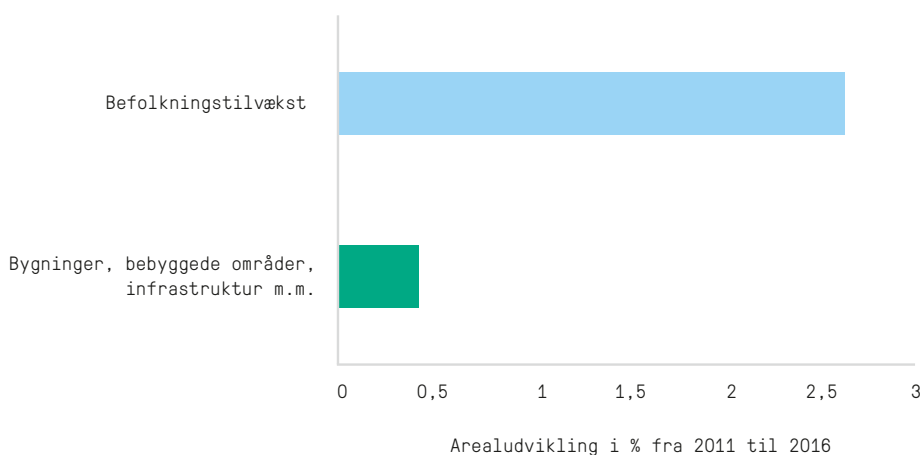
Lars A. Engberg

Seniorforsker hos Statens Byggeforskningsinstitut (SBI), Aalborg Universitet

Figur 7

Forholdet mellem arealanvendelsesraten og befolkningstilvæksten

Kilde Danmarks Statistik

Indikator 1: Forholdet mellem arealanvendelsesraten og befolkningstilvæksten

Arealanvendelsesraten var mindre end befolkningstilvæksten fra 2011-2016

Mindste geografiske niveau for data: Nationalt

Note Figuren viser udvikling i arealanvendelsen fra 2011 til 2016 for udvalgte områder.

Befolkningsvæksten i perioden 2011 til 2016 var langt højere end væksten i bygninger, bebyggede områder, infrastruktur m.m. Dermed holdes den danske befolkningstilvækst i høj grad inden for eksisterende byområder. Mens befolkningen er vokset med 2,6 % fra 2011 til 2016, er arealer med bygninger, beboede områder m.m. vokset 0,4 %. I samme periode er arealer med landbrug reduceret med 1,2 % og arealer med natur er vokset med 3,1 %.

Delmål 11.4

Beskyt verdens kultur- og naturarv

FNs officielle definition

Indsatsen for at beskytte og bevare verdens kultur- og naturarv skal styrkes.

Sådan supplerer vi FNs indikator

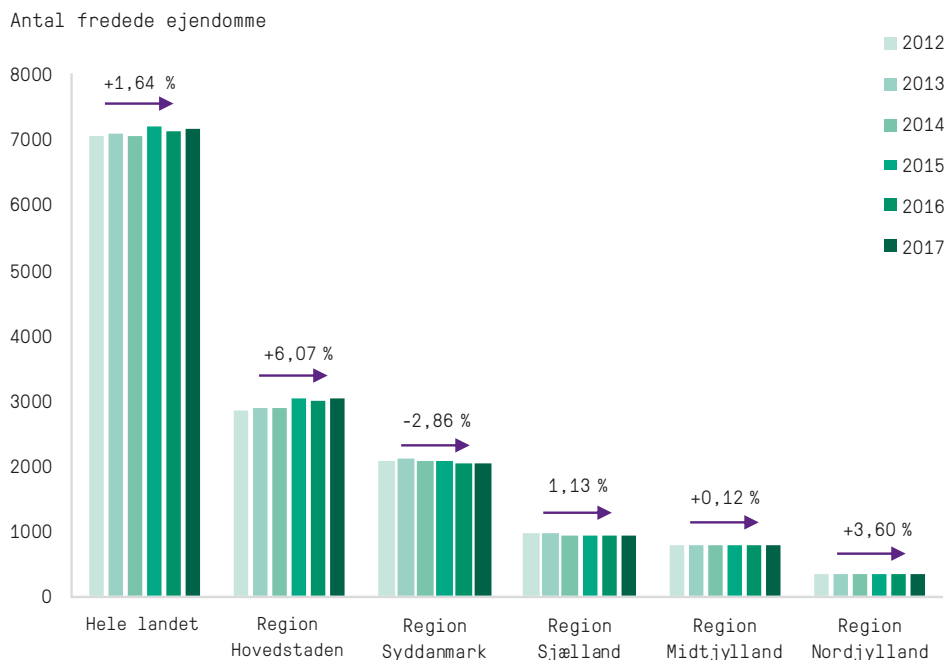
Projektets referencegruppe vurderer, at alle elementer i FNs delmål 11.4 er væsentlige at måle på i Danmark. Valget af supplerende indikatorer afspejler både kultur og natur samt fredede ejendomme.

Figur 8

Udvikling i antal fredede ejendomme

Kilde Danmarks statistik

Note Procenttallet over søjlerne angiver
væksten fra 2012 til 2017.

Indikator 1: Antal fredede ejendomme

Antallet af fredede ejendomme er stort set uændret fra 2012 til 2017

Mindste geografiske niveau for data: Regionalt

Antallet af fredede ejendomme fra 2012 til 2017 har i gennemsnit ikke ændret sig særlig meget på nationalt plan (stigning på 1,6 % over perioden). Der er stor regional forskel på, hvordan udviklingen i antallet af fredede ejendomme har været i regionerne. Hvor Region Hovedstaden har fået 6,07 % flere fredede ejendomme fra 2012 til 2017, har Region Syddanmark fået 2,86 % færre fredede ejendomme.

Indikator 2: Antal m² fredet eller beskyttet natur

Antal m² fredet eller beskyttet natur

Flere forskellige opgørelsesmetoder

Der ligger en udfordring i at opgøre arealerne i Danmark for fredet eller beskyttet natur. Det skyldes, at der findes flere forskellige opgørelsesmetoder, hvoraf nogle overlapper hinanden og nogle ikke er ensbetydende med egentlig fredet eller beskyttet natur.

”

Indikatorerne for bygnings- og naturarv er generelt stærkt mangelfulde.

For naturarvens vedkommende er der generel enighed om, at større, sammenhængende områder med stor fokus på naturens frie udfoldelse og med meget beskeden menneskelig interaktion er afgørende for at bevare den biologiske mangfoldighed. Arealopgørelser alene siger meget lidt om naturtilstanden. Samtidig er investeringer i naturbeskyttelse også en tvivlsom indikator, da en stor del af investeringerne sker i form af arealerhvervelser, hvor naturkvaliteten ikke nødvendigvis er proportional med investeringen.

Ser vi på bygningsarven er antallet af fredede ejendomme en acceptabel indikator, men antallet siger ikke noget om de bygningsmæssige sammenhænge, som kulturarven ofte er afhængig af. En isoleret fredet bygning, uden sin bymæssige eller landskabelige sammenhæng, kan være væsentlig mindre værd end bygninger, der er bevaret i sammenhæng med sine omgivelser.

For at få et klarere billede af Danmarks natur og kulturarv, er der først og fremmest behov for en opgørelse over arealer, der reelt rummer natur eller kulturprægede naturtyper, og de arter der er karakteristiske for dem. For bygningsarven mangler der en bedre opgørelse af samlede kulturmiljøer.

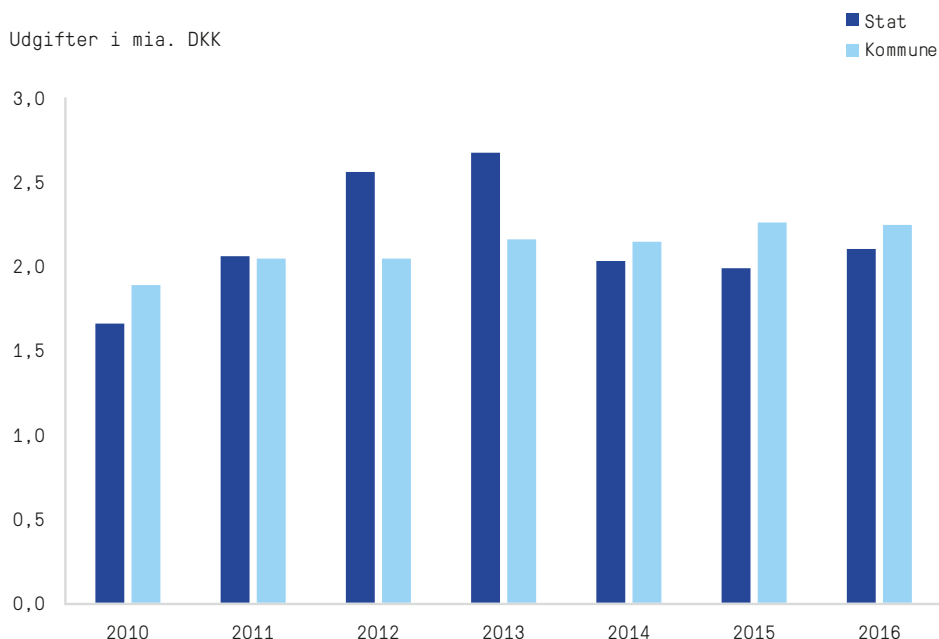
Henrik Vejre

Professor og sektionsleder for Landskabsarkitektur og planlægning ved Københavns Universitet

Figur 9

Udvikling i udgifter til offentlig miljøbeskyttelse (biodiversitet og landskab)

Kilde Danmarks statistik

Indikator 3: Midler afsat til beskyttelse af miljø

Midler til biodiversitet og landskab har været svagt stigende fra 2010-2016

Mindste geografiske niveau for data: Nationalt

Note Med "biodiversitet og landskab" menes naturforvaltning, skovrejsning, beskyttelse af dyre- og plantearter og naturtyper.

Fra 2010 til 2016 er de statslige udgifter til biodiversitet og landskab steget med 26,5 %, mens de kommunale udgifter er steget med 18,8 % procent. De statslige udgifter øges markant fra 2010 til og med 2013, for derefter at falde igen fra 2013 til 2015. De kommunale udgifter steg mere moderat, men gennem hele perioden

Delmål 11.5

Reducér naturkatastrofers skadelige konsekvenser

FNs officielle definition

Inden 2030 skal antallet af dødsfald og antallet af berørte personer samt reduktion i de direkte økonomiske tab i forhold til det globale bruttonationalprodukt, som følge af katastrofer, herunder vandrelaterede katastrofer, reduceres betydeligt med fokus på beskyttelse af de fattige og mennesker i sårbare situationer.

Sådan supplerer vi FNs indikator

Projektets referencegruppe vurderer, at dødsfald på grund af naturkatastrofer er sjældne i Danmark. Derfor fokuserer de supplerende indikatorer på de økonomiske udgifter.

Indikator 1: Offentlige udgifter anvendt til beskyttelse mod klimaforandringer

De offentlige udgifter til beskyttelsen af luft og klima er faldet siden 2009

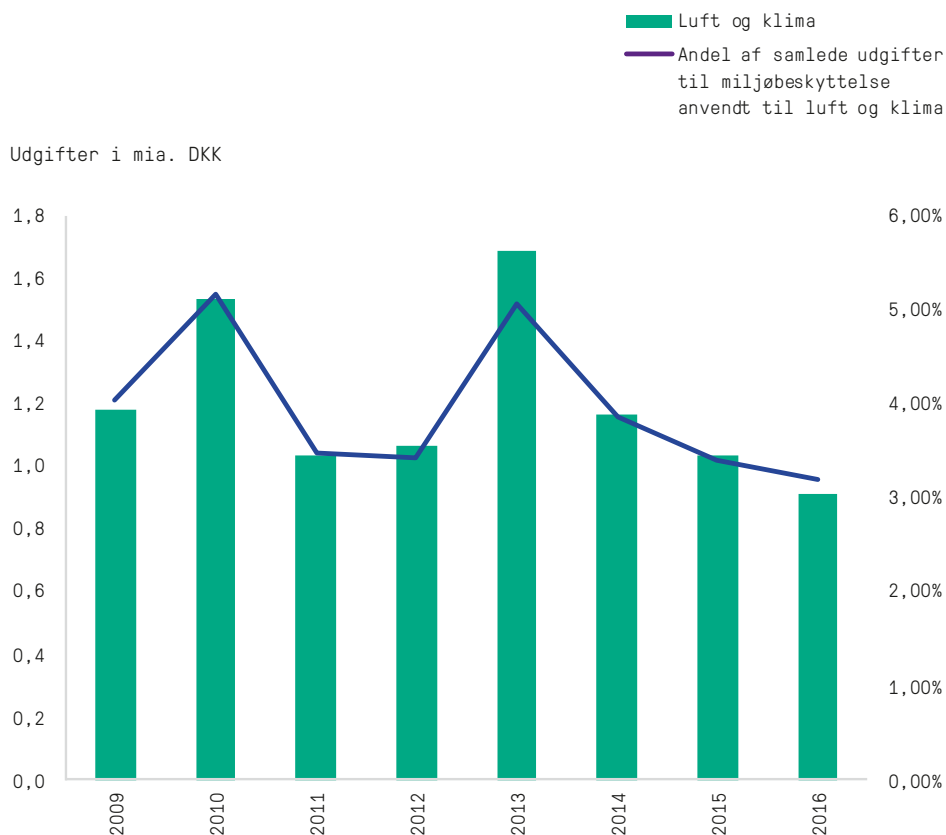
Mindste geografiske niveau for data: Nationalt

Udgifterne til luft og klima er faldet med 22 % siden 2009 og udgjorde 3,19 % af de samlede offentlige udgifter til miljøbeskyttelse i 2016. De offentlige udgifter til beskyttelsen af luft og klima opgøres af Danmarks Statistik som en del af de samlede offentlige udgifter til miljøbeskyttelse. Kategorien "luft og klima" omhandler primært reduktion af udslippet af drivhusgasser og ozonlags-nedbrydende stoffer samt visse udstødnings- og røggasser fra transport og produktion.

Figur 10

Udvikling i offentlige udgifter til miljøbeskyttelse (luft og klima)

Kilde Danmarks statistik

Indikator 2: Forsikringsudbetaling vedrørende skybrud og stormflod

Forsikringsudbetalinger vedrørende skybrud forventes at stige i de næste årtier

Mindste geografiske niveau for data: Nationalt

Forsikringsudbetalinger til fx skybrud indikerer størrelsen af de samfundsmæssige omkostninger ved ekstreme vejrshændelser. Forsikringsudbetalinger til skybrud svinger betydeligt fra år til år, og derfor er det svært at sige noget eksakt om udviklingen i udgifterne. Ifølge en rapport fra EU's miljøagentur fra 2017 er forsikringsudgifterne pr. indbygger i Danmark de næsthøjeste i EU, hvorfor sikring mod ekstreme vejrshændelser har en stor økonomisk betydning for landet.

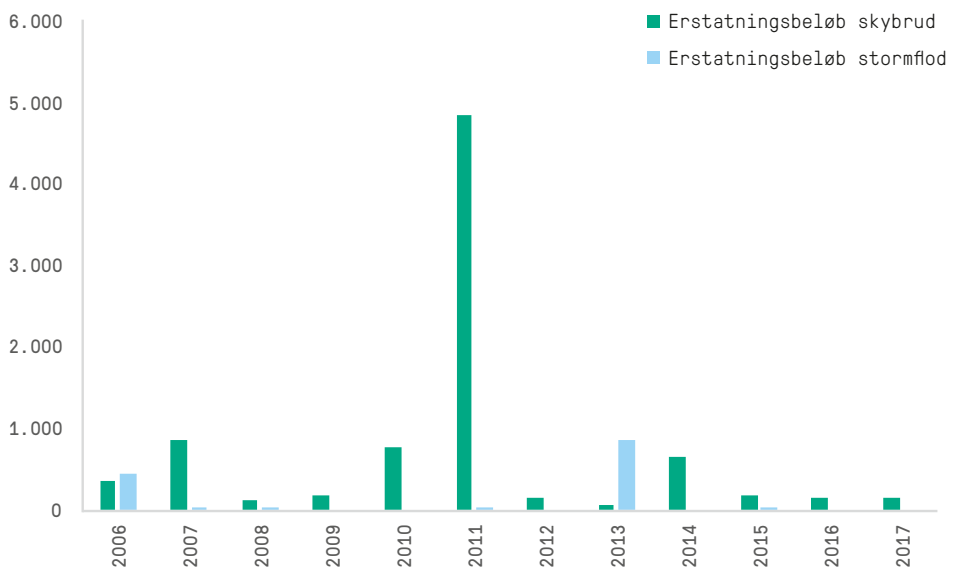
Det må forventes, at samfundet fremover vil komme til at afholde betydelig større udgifter til såvel klimasikring og klimatilpasning, samt udbedring af skader. Eksempelvis viser en opgørelse fra Kystdirektoratet, at der gennem de seneste 655 år (fra år 1362 til år 2017) er registreret 132 stormfloder. Mere end en femtedel af disse er indtruffet i de seneste 26 år (fra år 1991 til år 2017).

Figur 11

Oversigt over udbetalte erstatningsbeløb for skybrud og stormfloder

Kilde Forsikring & Pension

Udbetalinger i mio. DKK

Danmark er et af de lande i verden, der har den længste kysstrækning ift. vores størrelse. Det kan få store økonomiske konsekvenser for os fremtiden.

Baselinens resultater fokuserer på forsikringsudbetalinger efter naturkatastrofer. Men skal vi for alvor forstå omfanget af skader efter naturkatastrofer, skal vi have et meget bredere fokus. Vi bør fx inddrage udgifter ved at rydde huse, fraflytte dem, tabt arbejdsfortjeneste, fald i huses prisværdi og reparationsomkostninger. Yderligere vil f.eks. oversvømmelser også betyde betydelige forsinkelser i transport med økonomiske tab i forbindelse med både arbejds- og fritidsrelateret transport. Dertil kommer de menneskelige omkostninger, der både dækker fysisk og psykisk sygdom.

De private udgifter bør også medregnes i de samlede udgifter til klimabeskyttelse. Det er regeringens politik, at en stor del af udgifterne skal afholdes af private begrundet i, at det drejer sig om beskyttelse af egne virksomheder eller huse. Det kan forventes, at de private udgifter til klimasikring i fremtiden vil være mindst lige så store som de offentlige.

Kirsten Halsnæs

Professor i Systems Analysis Sustainability ved Danmarks Tekniske Universitet (DTU)

Delmål 11.6

Reducér byernes miljøbelastning

FNs officielle definition

Inden 2030 skal den negative miljøbelastning pr. indbygger reduceres, herunder ved at lægge særlig vægt på luftkvalitet og på husholdnings- og anden affaldsforvaltning.

Sådan supplerer vi FNs indikator

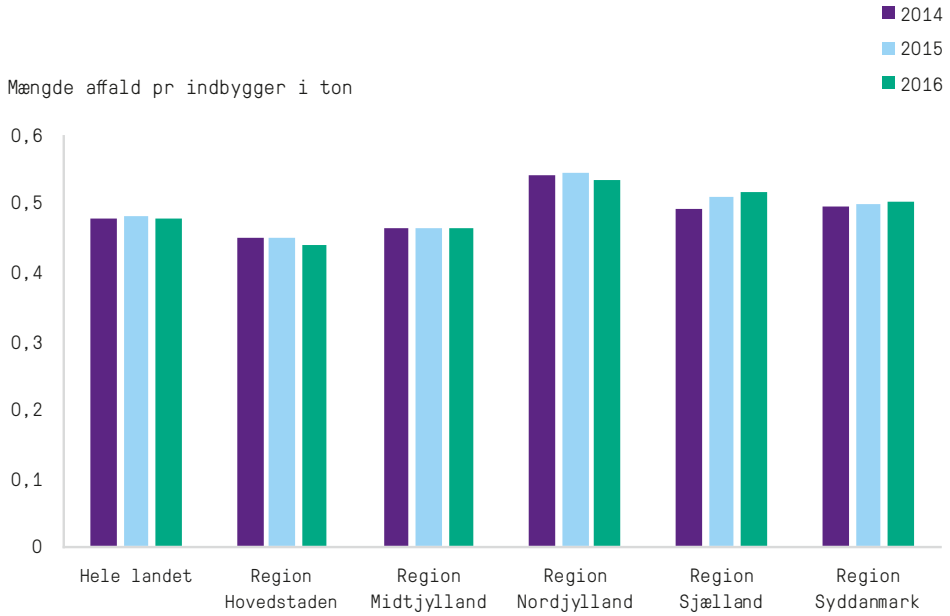
Projektets referencegruppe vurderer, at FNs indikator om affaldsindsamling ikke er en relevant problemstilling i Danmark, da der indsamles affald i alle kommuner. Derimod er affaldsmængden og genanvendelsen relevant. Derudover vurderes det, at det ikke er PM-værdien af fine partikler, som er udfordringen i Danmark, men derimod NOx. Baseline inkluderer derfor supplerende indikatorer, der måler disse forhold.

Figur 12

Udvikling i mængden af affald pr. indbygger

Kilde Miljøstyrelsen
og Danmarks Statistik

Note Figuren viser hvor store mængder affald, der er blevet genereret i tons pr. indbygger på regionalt niveau. Mængderne stammer fra Miljøstyrelsens affaldsstatistik og indbyggertallet er opgjort af Danmarks Statistik.

Indikator 1: Affald i tons pr. indbygger

Mængden af affald pr. indbygger er uændret fra 2012 til 2016

Mindste geografiske niveau for data: Regionalt

Affaldsmængden er uændret i perioden fra 2014 til 2016 (0,07 % på landsplan), og for tre af regionerne er mængden pr. indbygger endda steget. For den region, hvor mængden er reduceret mest, er mængden faldet med 2,5 %, mens den er steget med 4,6 %, for den region hvor mængden i tons pr. indbygger er øget mest.

Indikator 2: Andel genanvendt affald

Andelen af genanvendt affald er steget fra 2014 til 2016

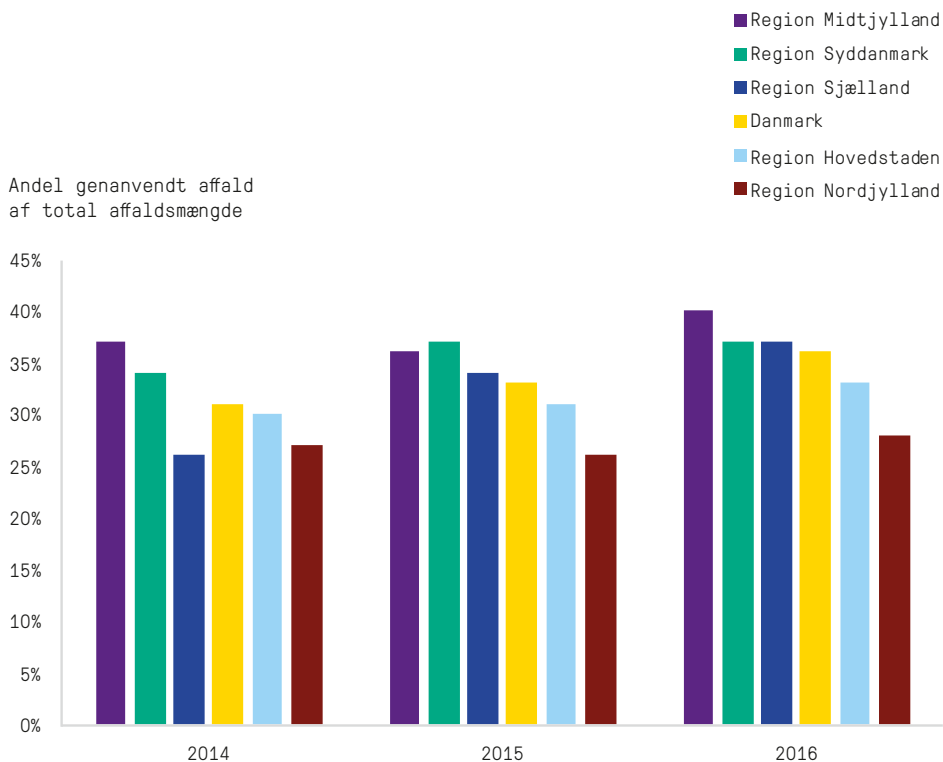
Mindste geografiske niveau for data: Regionalt

Andelen af affald, som bliver genanvendt i Danmark, er steget med 5 procentpoint fra 2014 til 2016. Hvis udviklingen fortsætter i samme hastighed, vil Danmark nå målsætningen om, at 50 % af husholdningsaffald bliver genanvendt et sted mellem 2021 og 2022.

Figur 13

Andelen af genanvendt affald af den totale mængde affald

Kilde Miljøstyrelsens affaldsstatistik

Næsten al menneskelig velstand og velfærd betales med jordens ressourcer som valuta. Men ressourcerne er ikke uendelige. Vi bliver nødt til at værne om jordens ressourcer, hvis vi skal sikre samfundets bæredygtige udvikling.

Alt andet lige er affaldsproduktion udtryk for en reduktion af den totale ressourcepulje, der er til rådighed. I den ideelle verden burde man derfor stille efter en affaldsproduktion på nul! Baselinens resultater for delmål 11.6 måler en årlig affaldsproduktion på ca. 0,5 ton per indbygger i Danmark. Det viser, hvor langt Danmark er fra at nå de målsætninger, der gælder for både delmål 11.6, men også verdensmål 12 om "Ansvarligt forbrug og produktion" og verdensmål 13 om "Klimaindsats". For selv om de ikke inkluderes i statistikken her er drivhusgasemissioner selvfølgelig også en form for affald.

Den teknologiske udvikling kan hjælpe os til at reducere den mængde affald, vi producerer, herunder også det affald, vi udleder til atmosfæren som forurening. Men der er også behov for en adfærd- og holdningsændring for at få styr på Danmarks affaldsudfordring.

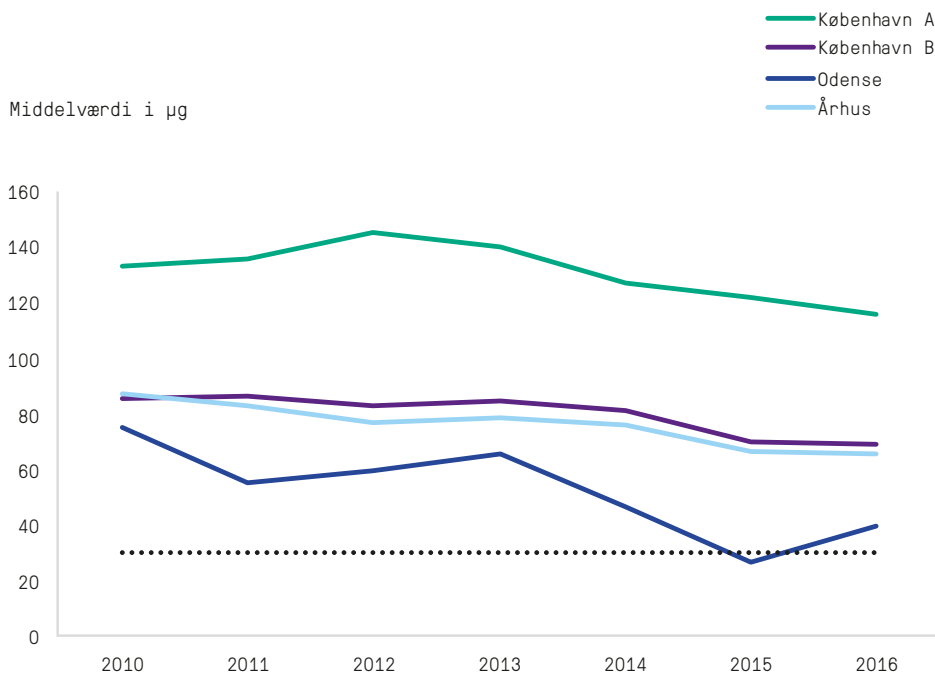
*Katherine Richardson
Professor og leder af Sustainability Science Centre ved Københavns Universitet*

Figur 14

Udvikling i udledning af NO_x
for udvalgte målestationer

Kilde Institut for Miljøvidenskab,
Aarhus Universitet

Indikator 3: Udledning af fine partikler (PM 2.5, PM10 og NO_x)

Niveauerne af målt NO_x-udledning i storbyerne er langt over grænseværdien

Mindste geografiske niveau for data: Områdespecifikt for målestationer

Note Figuren viser opgørelserne af NO_x-udledningen fra fire målestationer i de tre største byer.

Ser man på udledningen af PM 2.5 og PM 10, ligger alle niveauerne målt af målestationerne rundt i Danmark under grænseværdien. Figur 14 viser det målte niveau af NO_x i de tre største byer i Danmark. Figuren viser, at udledningen af NO_x ligger over den anbefalede grænseværdi (illustreret med stiplede linje). Derudover ses et fald i niveauet, som dog ikke har resulteret i, at udledningen ligger under den anbefalede grænseværdi. Grænseværdien er fastsat af et EU-direktiv fra 2008

Delmål 11.7

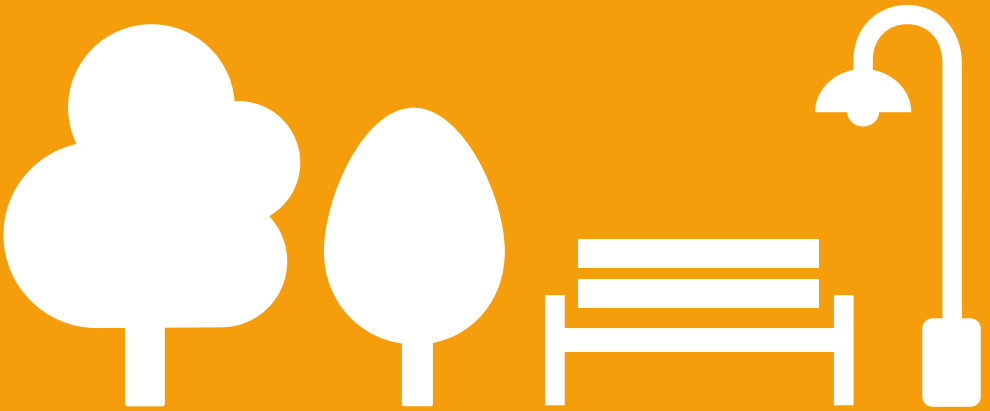
Giv alle adgang til grønne offentlige rum

FNs officielle definition

Inden 2030 skal der gives universel adgang til sikre, inkluderende og tilgængelige, grønne og offentlige rum, især for kvinder og børn, for ældre mennesker og for personer med handicap.

Sådan supplerer vi FNs indikator

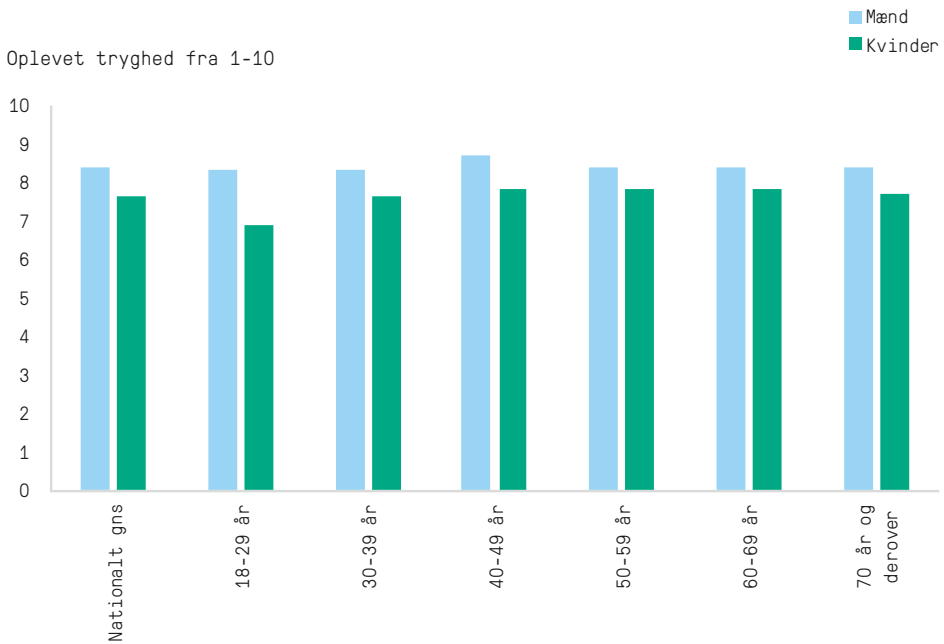
Projektets referencegruppe vurderer, at begge FNs indikatorer er relevante for Danmark. FNs indikatorer er suppleret med fire indikatorer, som giver et nuanceret billede af dette bredt formulerede delmål i Danmark.

Figur 15

Oversigt over oplevet tryghed vurderet fra 1 til 10

Kilde Danmarks Statistik

Indikator 1: Oplevet tryghed i 2015

Oplevet tryghed var i 2015 systematisk forskelligt for kvinder og mænd

Mindste geografiske niveau for data: Områdespecifikt

Note Figuren viser hvordan borgere i 38 kommuner vurderer den oplevede tryghed fra 1 til 10. Tallene stammer fra 2015.

Kvinder føler sig generelt mere utrygge end mænd, hvilket kan ses på figur 15. Forskellen på oplevet tryghed gælder for alle aldre. Det er dog usikkert på nuværende tidspunkt, hvorvidt undersøgelsen vil blive gentaget, og opgørelsen skal derfor anses som værende et øjebliksbillede.

Indikator 2: Indberettede seksual- og voldsforbrydelser

Indberettede seksual- og voldsforbrydelser steg markant fra 2010 til 2017

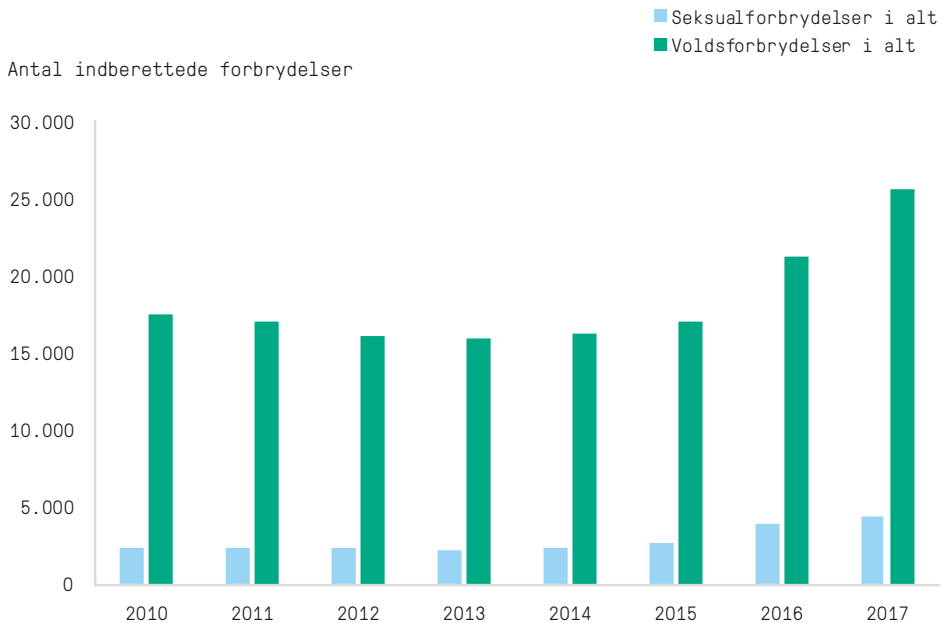
Mindste geografiske niveau for data: Nationalt

Antallet af indberettede seksual- og voldsforbrydelser er steget siden 2010 ifølge Danmarks Statistik. Antallet af indberettede voldsforbrydelser er steget med over 46 %, mens antallet af seksualforbrydelser er steget med mere end 80 % fra 2010 til 2017. Derudover vurderes det i en undersøgelse, foretaget af Det Kriminalpræventive Råd, at omkring 88 % af alle seksuelle krænkelse ikke bliver meldt til politiet, og at 84 % af ofrene er kvinder.

Figur 16

Udvikling i antal indberettede volds- og seksualforbrydelser

Kilde Danmarks Statistik

Indikator 3: Antal trafikdræbte

Fald i antallet af trafikdræbte

Mindste geografiske niveau for data: Kommunalt

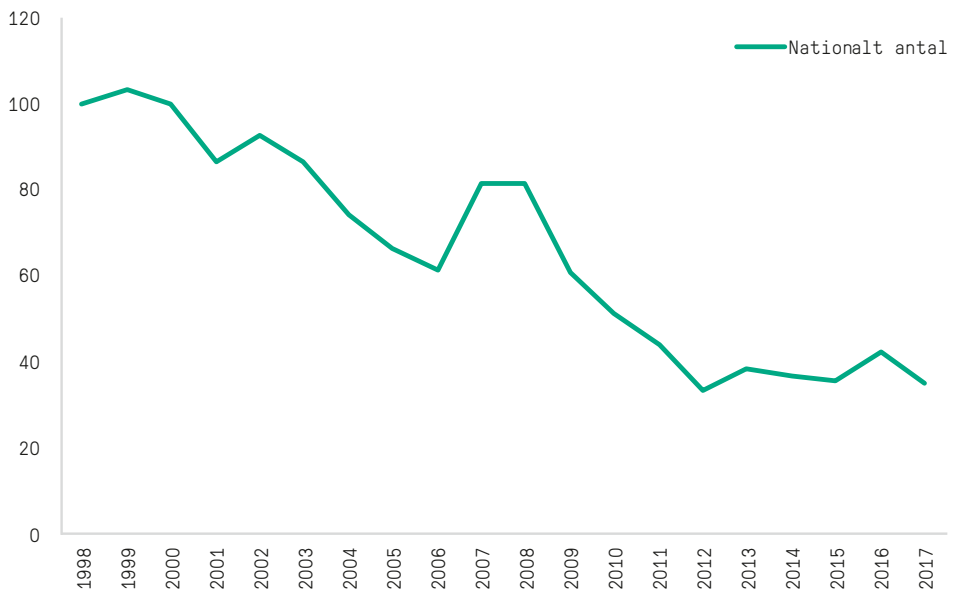
Antallet af trafikdræbte er faldet siden 1998 på tværs af alle regioner. Faldet i antallet har dog ikke været lige så kraftigt siden 2012, hvor den nedadgående kurve er fladet ud, og for et par regioner faktisk er gået i den modsatte retning i de seneste par år.

Figur 17

Udvikling i antallet af trafikdræbte fra 1998 til 2017

Kilde Danmarks Statistik

Indekseret udvikling (1998 = 100)

”

Det er selvfølgelig vigtigt at huske på, at baselines blot er indikationer på det overordnede mål, som er langt mere komplekst. Men baselinen peger på, at kvinder i højere grad end mænd føler sig utrygge i danske byrum. Samtidig stiger antallet af indberetninger om vold.

Forskning fra KADK viser, at hvis vi ønsker at skabe sikre grønne byrum, så er det helt centralt, at de grønne områder ikke er for store, at de ligger tæt på veje og stier, hvor folk har deres daglige gang, og tæt på beboelse, hvorfra de kan overvåges, ligesom overskuelighed i øjenhøjde og lys har stor betydning. Jeg er ikke i tvivl om, at vi må have mere og grundigere byplanlægning, som inddrager en lang række faktorer i samlede greb, så byerne blandt andet bliver mere trygge, inkluderende og tilgængelige – ikke bare for kvinderne, men for alle i befolkningen.

Lene Dammand Lund

Rektor for Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering (KADK)

Indikator 4: Areal anvendt til parker, sportsanlæg og andre rekreative områder

Kilde Danmarks Statistik

Store regionale forskelle i antal m² pr. indbygger

Mindste geografiske niveau for data: Regionalt

Der er store regionale forskelle på antal m² pr. indbygger i regionerne. Region Nordjylland (91,9 m² pr. indbygger) har næsten dobbelt så mange m² med parker, sportsfaciliteter og rekreative områder pr. indbygger som i Region Hovedstaden (46,1 m² pr. indbygger).

Forslag til nye indikatorer og udvidelse af eksisterende indikatorer

Undervejs i udviklingen af baselinen har vi identificeret en række indikatorer, som vil være værdifulde at inkludere i baselinen, men hvor der ikke findes data, der lever op til projektets datakriterier. Her er en liste med forslag til nye supplerende indikatorer eller udvidelser af eksisterende indikatorer.

Delmål 11.2

Forslag til ny supplerende indikator: Målinger af CO₂-udledningen i Danmark medtager ikke den CO₂-udledning, som stammer fra forbrug af varer produceret i udlandet. Dermed er billedet af dansk CO₂-udledning under FNs delmål 11.2 om transport skævt, da en del af udledningen stammer fra beslutninger, som er foretaget i Danmark, men udføres i udlandet. Vi anbefaler derfor, at der fremover udarbejdes såkaldte Scope 3-beregninger på nationalt og kommunalt niveau, som medtager alle typer af danske aktiviteter, herunder forbrug af varer produceret i udlandet.

Delmål 11.2

Forslag til ny supplerende indikator: Det vil give stor værdi for målingen af FNs delmål 11.2 om transport at udvide målingen af tilgængelighed til offentlig transport for folk med nedsat mobilitet samt at opgørelsen af luftlinieafstand fra bopæl til togstation til at omfatte alle former for offentlig.

Delmål 11.4

Forslag til ny supplerende indikator: Det ville styrke afdækningen af indsatsen om at frede ejendomme, bevaringsværdige bygninger og fortidsminder, hvis de offentlige midler til fredning af ejendomme og fortidsminder bliver opgjort i en præcis og konsistent måde.

Delmål 11.5

Forslag til ny supplerende indikator: Det vil være vanskeligt at klimasikre og klimatilpasse samfundet alene på baggrund af viden baseret på statistik, da statistik er bagudskuende, og da klimahændelser optræder ujævnt over årene. Derfor vil det tage en lang årrække at se tendenslinjerne under FNs delmål 11.5 om reduktion af naturkatastrofers skadelige konsekvenser. På den baggrund foreslår vi, at der udvikles en kvalificeret risikoanalyse af den fremtidige frekvens for ekstreme vejrforhold og de estimerede udgifter forbundet med dette på nationalt og gerne på kommunalt niveau.

Delmål 11.6

Forslag til udvidelse af supplerende indikator: NOx niveauer måles i dag af Aarhus Universitet i et mindre antal danske byer. For at få en så lokalt forankret indikator som muligt anbefaler vi, at antallet af målestationer udvides til at dække flere kommuner. Dette vil give et mere dækkende billede af FNs delmål 11.6, som handler om at reducere byernes miljøbelastning.

Delmål 11.7

Forslag til udvidelse af supplerende indikator: For at kunne måle udviklingen i den oplevede tryk i Danmark, skal undersøgelsen være tilbagevendende. Samtidig vil det gøre indikatoren endnu mere relevant, hvis undersøgelsen blev udvidet til at omfatte alle 98 kommuner. Det vil understøtte et mere dækkende billede af FNs delmål 11.7, som handler om at give alle adgang til grønne offentlige rum.

Anbefalinger

Med projektet "Baseline for verdensmålene" har vi vist, hvordan vi kan arbejde med verdensmålene i Danmark. Danmark er på mange områder i front. Men baselinen viser alligevel, at vi stadig har vej at gå for at indfri verdensmålene inden 2030. Vi er kendte for vores byers bæredygtighed, men er stadig meget langt fra at bygge bæredygtigt. Vi er blevet bedre til at reducere, sortere og genanvende vores affald, men vores nabolande viser os, at vi kan gøre det endnu bedre. Og på mange andre områder kræver det en indsats og nytænkning, hvis udviklingen ikke skal gå i den forkerte retning. Derfor er der brug for at fortsætte arbejdet med verdensmålene. Vi har på baggrund af projektet samlet vores anbefalinger til dét arbejde.

1. Verdensmålene er først og fremmest en forandringsdagsorden. "Transforming our world" er overskriften, og det er derfor ikke blot en konkurrence om, hvem der starter fra det bedste udgangspunkt. Det er en øvelse i, hvordan vi kan bruge verdensmålene til at transformere vores samfund og skabe bæredygtig udvikling i Danmark og globalt

2. En baseline skal bruges til at gøre verdensmålene mere relevante i en dansk kontekst. Med de nye supplerende nationale indikatorer kan vi vurdere, om vi er dér, hvor vi gerne vil være, og hvor vi gerne vil hen på tværs af fagområder. Baselinen for verdensmålene kan bruges i udviklingen af ny politik, som skal bringe os videre frem mod målet.

3. Der er brug for endnu mere data og mere nuanceret data. Vores anbefaling er, at arbejdet med verdensmål 11 ikke slutter her. Vi har i projektet her foreslået, hvilke nye data, der vil være relevante. Den debat, som vores bud på en baseline forhåbentlig skaber, kan også føre til nye vinkler og nye ønsker om indikatorer, fx i kommunerne – eller i en ny national handlingsplan.

4. En baseline må ikke stå alene. Det er ikke alt, der kan måles, så vi skal bruge baselinen ansvarligt og supplere den, der hvor det er nødvendigt med kvalitative data og vores viden og erfaring.

5. Der er brug for at udvikle baselines for alle 17 verdensmål, så den holistiske tanke bag verdensmålene bliver til virkelighed, og vi får et solidt grundlag at arbejde videre på. Vores anbefaling er, at der rejses finansiering til at udvikle en samlet baseline for alle 17 mål, og at dette arbejde gennemføres i 2019. En nytiltrådt regering vil kunne basere en ny handlingsplan for verdensmålene på de nye nationale indikatorer.

6. Bred involvering er nødvendig i det fremtidige arbejde. Det vil i udviklingen af de næste baselines være helt afgørende med grundig og bred inddragelse. Diskussionerne nuancerer og kvalificerer arbejdet med baselines, så de bedst muligt afspejler den virkelighed verdensmålene skal implementeres i og så vi får en bred diskussion om, hvordan vi skal arbejde med verdensmålene.

Der er mange måder at være bæredygtig på

Denne publikation er eksempelvis CO₂-neutral via en optimeret trykproduktion og kompensation af CO₂-udledningen. Størrelsen på denne publikation er også optimeret, så den udnytter papiret bedst muligt, og på den måde giver mindst muligt spild i produktionen.

2030 - PANELET

2030 - NETVÆRKET
Folketingets Tværpålitiske
Netværk for FN's Verdensmål

